

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HEMINGWAY

YAŞLI ADAM VE DENİZ

YAYINLARI

roman

3. basım Kasım 1999

YAŞLI ADAM VE DENİZ/Ernest Hemingway'in romanı/çeviren, Anjel Selver/düzelti, Olcay Göçmen - Nurten Satar/kapak filmi, Grup grafik/kapak basımı, Tekin ofset/cilt, Dostlar ciltevi/Tomurcuk matbaasında dizilip basılmıştır/Oda Yayınları, Babıâli cad. Sıhhiye Apt. 19-3. Çağaloğlu/haberleşme, posta kutusu 57/Sirkeci - İstanbul/Tel : 27 39 53.

**ERNEST
HEMINGWAY**

**Çeviren
Anjel Selver**

**YAŞLI ADAM
VE
DENİZ**

YAŞLI ADAM VE DENİZ

Sandalıyla Gulf Stream'de balıkçılık yapan yaşlı bir adamdı ve seksen dört günden beri tek balık yakalayamamıştı. İlk kırk gün yanında bir de yardımcı çocuk vardı. Ama balıksız geçen kırk gün sonunda çocuğun ailesi yaşlı adamın **salao**, başka deyişle yazgısının son derece kötü olduğu kanısına vardı. Böylece oğulları bir başka sandalda çalışmaya başladı ve ilk hafta içinde üç iri balık yakaladı. Yaşlı adamın her gün eli boş dönmesi çocuğu çok üzüyordu. Sandalının gelişini görünce kıyıya iniyor, ya kıvrılmış ol-talarla kanca ve zıpkını, ya da serene sarılmış yelke-ni taşıyarak ona yardım ediyordu. Un çuvallarıyla ya-madığı yelken, yaşlı adamın sürekli yenilgisini simge-leyen bir sancak gibiydi.

Balıkçı zayıftı ve ensesinde derin kırışıklar var-dı. Azışık güneş ışınlarının tropik denizde yansıması sonucu oluşan iyi huylu deri kanseri yanaklarında kahverengi çiller bırakmıştı. Ellerinde ise ağır balık-ları sandala çekerken oluşan derin yara izleri vardı. Ama bu izlerin hiçbiri yeni değil, önceleri balıkların yaşadığı bir çöldeki erozyonlar kadar eskiydi.

Güleç ve yenilgi nedir bilmeyen deniz rengi göz-leri dışında her yanı yaşlanmıştı.

«Santiago,» dedi çocuk, sandalı kıyıya çektik-ten sonra. «Epeyce para biriktirdik, artık seninle ge-

lebilirim.»

Çocuk balık avlamayı yaşlı adamdan öğrenmişti ve onu çok seviyordu.

«Hayır,» dedi yaşlı adam. «Sen şanslı bir sandalda çalışıyorsun ve orada kalmalısın.»

«Ama anımsamıyor musun? Hani seksen yedi gün tek balık yakalayamamıştın da sonraki üç hafta boyunca her gün kocamanlarını avladık.»

«Anımsıyorum,» dedi yaşlı adam. «Hem kendi isteğinle benden ayrılmadığını da biliyorum.»

«Babam böyle istedi. Çocuk olduğum için sözünü dinlemek zorundayım.»

«Biliyorum,» dedi yaşlı adam. «Hem söz dinlemen de çok olağan.»

«Babam umudunu kesti.»

«Evet,» dedi yaşlı adam. «Ama biz umutluyuz, değil mi?»

«Umutluyuz,» dedi çocuk. «Terrace'da sana bira ısmarlayabilir miyim, sonra da takımları eve taşırız.»

«Neden olmasın?» dedi yaşlı adam. «Balıkçılarla oturmaktan hoşlanırım.»

Terrace'da otururlarken balıkçılardan birçoğu yaşlı adamla alay ettiler, ama o aldırmadı. Yaşlıca olan diğerleri ona acıyarak baktılsa da incitmeden konuşmaya özen gösterdiler. Günlük olaylardan, akıntıdan, havarın ne denli güzel olduğundan, oltalarını indirdikleri derinlikten söz ettiler. O sırada günün başarılı balıkçıları içeri girdiler. Dışarda ise iki adam, onların avladığı bir kılıç balığını kalaslar üzerine boylu boyunca yatırmış taşımaya çalışıyordu. Sendeleyerek balıkevine doğru yürüdüler. Daha sonra balığı Havana'daki pazara götürmek üzere buz

kamyonunu beklemeye koyuldular. Köpekbalığı yakalayanlar ise avlarını koyun öbür yanındaki köpekbalığı fabrikasına götürdüler. Balıklar orada palanga ile yukarı çekilir, karaciğerleri çıkarılır, yüzgeçleri kesilir, derileri yüzülür, etleri ise tuzlanmak üzere ince ince dilimlenirdi.

Yel doğudan estiği günler köpekbalığı fabrikasının bulunduğu yönden çevreye bir koku yayılırdı; ama bugün o koku yok sayılacak denli azdı, çünkü yel kuzeyden esiyor, giderek hafifliyordu; güneşli, güzel bir hava vardı Terrace'da.

«Santiago,» dedi çocuk.

«Söyle,» dedi yaşlı adam. Elinde bardak, geçmiş yılları düşünüyordu.

«Gidip, yarın için sana sardalye getireyim mi?»

«Hayır, git de biraz beyzbol oyna. Ben henüz kürek çekebiliyorum, ağı da zaten Rogelio atacak.»

«Sardalye getirmek istiyorum. Değil mi ki seninle balığa çıkamıyorum, izin ver de hiç değilse böyle yardım edeyim.»

«Bira ısmarladın ya,» dedi yaşlı adam. «Sen artık koca adam oldun.»

«Beni ilk kez sandalına aldığımda kaç yaşındaydım?»

«Beş yaşında. O gün büyük bir balık yakalamıştık. Balığı sandala aldığımda henüz canlıydı ve öyle bir debeleniyordu ki sandalı neredeyse parçalayacaktı. Sen de yaralanmıştın, anımsıyor musun?»

«Biraz. Balığın kuyruk darbelerini, tahtaların çattırdayışını ve birtakım gürültüler anımsıyorum. Beni ıslak ağların bulunduğu pruvaya attığını, sonra da balığa ağaç keser gibi vurduğunu, sandalın sarsıldığını

ğını anımsayabiliyorum. Üstüm başım kan kokuyordu.»

«Bunları gerçekten anımsıyor musun, yoksa ben mi sana anlatmışım?»

«Balığa birlikte çıktığımız ilk günden beri her şeyi anımsıyorum.»

Yaşlı adam ona güneşten yanmış, kendinden emin, sevgi dolu gözleriyle baktı.

«Benim oğlum olsaydın bu kumara seni de birlikte götürürdüm», dedi. «Ama sen annenin ve babanın oğlusun, üstelik şanslı bir sandaldasın.»

«Sardalyeleri getirebilir miyim? Nereden dört yem daha bulabileceğimi biliyorum.»

«Bugünden artanlar bana yeter. Tuzlayıp sandığa koydum.»

«İzin ver dört tane de taze balık getireyim.»

«Bir tane», dedi yaşlı adam. Umudunu ve özgüvenini hiçbir zaman yitirmemişti. Ama şimdi meltem çıkınca umutları yenilenmiş, daha da canlanmışlardı.

«Hiç değilse iki tane», dedi çocuk.

«İki tane», dedi yaşlı adam ve uzlaştılar.

«Balıkları çalmadın, değil mi?»

«Param olmasa çalardım», dedi çocuk. «Ama bunları satın aldım.»

«Teşekkür ederim», dedi yaşlı adam. Kendisi gibi gururlu bir adamın bu denli alçakgönüllü davranmasına şaşırmıştı. Onun için yeni bir duyguydu bu. Alçakgönüllülüğün utanç verici olmadığını düşündü. Gerçek gururundan bir şey yitirmedişine de emindi.

«Hava böyle giderse yarın iyi bir gün olacağına benzer», dedi.

«Nereye gideceksin?» diye sordu çocuk.

«Uzaklara. Ama rüzgâr yön değiştirdiğinde geri dönebileceğim kadar uzaklara. Sabahleyin gün ışımadan çıkmak istiyorum.»

«Ben de onu uzaklara götürmeye çalışacağım», dedi çocuk. «Böylece büyük bir balık yakaladığında sana yardım edebiliriz.»

«Senin balıkçı fazla açılmaktan hoşlanmıyor.»

«Hoşlanmıyor», dedi çocuk. «Ama ben onun göremediği bir şey göreceğim, örneğin suya dalıp çıkarak balıkları izleyen bir kuş... Ve onun yunusun ardından gitmesini sağlayacağım.»

«Gözleri o denli kötü mü?»

«Hemen hemen kör.»

«Şaşılacak şey», dedi yaşlı adam. «Deniz kaplumbağası da hiç avlamamıştır. Gözleri asıl öldüren odur.»

«Sen Mosquito kıyılarında yıllarca kaplumbağa avlamışsın, ama gözlerin iyi görüyor.»

«Ben yabansı yaşlı bir adamım.»

«Peki, büyük bir balık için yeterince güçlü müsün?»

«Elbette. Hem bu işin bir sürü hilesi var.»

«Hadi şu gereçleri eve taşıyalım», dedi çocuk. «Sonra da ağı alıp sardalyelerin ardına düşeyim.»

Sandaldan takımları çıkardılar. Yaşlı adam direği omuzladı. Çocuk ise kahverengi olta kangalları, kanca ile zipkının bulunduğu tahta kutuyu taşıyordu. Yemlerin konduğu kutu kışaltında, büyük bir balık yakalanıp sandala alındığı zaman zaptetmek için kullanılan sopanın yanında bulunuyordu. Hiç kimse yaşlı adamın takımlarını çalmazdı, ama değil mi ki nem dokuncalıydı en iyisi yelkeni ve ağır oltaları eve

götürmekti. Yerel hâkın hırsızlık yapmayacağına emin olmasına karşın yaşlı adam kanca ile zıpkını da sandalda bırakmanın gereksiz olduğu kanısındaydı.

Yokuşu birlikte çıkarak yaşlı adamın kulübesine vardılar ve açık kapıdan içeri girdiler. Yaşlı adam yelkenin sarılı olduğu direği duvara dayadı, çocuk da kutuyu ve öbür takımları onun yanına koydu. Direğin boyu aşağı yukarı kulübedeki tek odanın uzunluğu kadardı. Kulübe **Guano** adı verilen son derece güzel palmyelerin dayanıklı tomurcuk siperlerinden yapılmıştı ve içinde bir yatak, bir masa, bir iskemle, yemek pişirmek için ise mangal kömürü bulunan bir yer vardı. **Guano**'nun gürbüz lifli yapraklarının yassılaştırılıp üst üste getirilmesiyle yapılan kahverengi duvarlarda İsa'nın Kutsal Yüreği ile Meryem Ana'nın renkli birer resmi vardı. Bunlar karısından kalan kutsal emanetlerdi. Bir zamanlar duvarda karısının da solmuş bir fotoğrafı vardı, ama onu görünce yalnızlığını anımsadığı için kaldırmış, köşede temiz gömleğinin bulunduğu çekmeceye koymuştu.

«Yiyecek bir şeyin var mı?»

«Bir kap pilav ve balık. Biraz yer misin?»

«Hayır, ben evde yiyeceğim. Ateşi yakmamı ister misin?»

«Yok, sonra yakarım. Belki de pilavı soğuk yerim.»

«Ağı alabilir miyim?»

«Alabilirsin.»

Gerçekte yaşlı adamın ağrı yoktu ve çocuk onu ne zaman sattıklarını çok iyi anımsıyordu. Ama her gün bu uyduruyu sürdürmekten ikisi de hoşnuttu. Ayrıca ne pilav ne de balık vardı ve çocuk bunu da

biliyordu.

«Seksen beş uğurlu bir sayı», dedi yaşlı adam. «Şöyle beş yüz kiloluk bir balık yakalasam ne iyi olur, değil mi?»

«Ben ağı alıp gideyim de sardalyeleri getireyim. Sen de kapı eşiğinde oturup biraz güneşlen.»

«Olur, çünkü gazeteyi alıp beyzbol haberlerini okurum.»

Çocuk çünkü gazetenin de uyduru mu yoksa gerçek mi olduğunu anlamamıştı. Ama yaşlı adam yatağının altından bir gazete getirmişti.

«Bodega'da (Küba İspanyolcasında bakkal dükânı) Pedrico verdi,» diye açıkladı.

«Sardalyeleri yakalayınca geri dönerim. Hem seninkileri hem de benimkileri buz üzerinde saklarım, sabahleyin de paylaşıyoruz. Döndüğümde beyzbol konusunda okuduklarını anlatırsın.»

«Yankeeler kolay kolay yenilmezler.»

«Ben Cleveland Yerlilerinden korkuyorum.»

«Yankeeler'e olan güvenini yitirmemelisin, oğul. Büyük DiMaggio'yu düşünsene.»

«Ben hem Detroit Kaplanları'ndan, hem de Cleveland Yerlileri'nden korkuyorum.»

«Neredeyse Cincinnati Yerlileri'nden ve Şikago'nun Beyaz Çoraplar takımından bile korkacaksın.»

«Sen iyice okuyup anla, döndüğümde bana da anlatırsın.»

«Son iki sayısı seksen beş olan bir piyango bileti almaya ne dersin? Yarın seksen beşinci gün.»

«Alalım», dedi çocuk. «Ama senin büyük rekorun seksen yedi gündü.»

«Bu kez seksen yedi gün sürmeyecek. Seksen

beşle biten numara bulabilecek misin?»

«Bulurum.»

«Bir bilet ikibuçuk dolar. Kimden borç alabiliriz?»

«Kolay, ikibuçuk doları ne zaman istesem bulabilirim.»

«Belki ben de bulabilirim, ama denemeyeceğim. Borç istemenin sonu dlenmeye varır.»

«Kendine iyi bak yaşlı adam, üşütmemelisin», dedi çocuk. «Eylül ayında olduğumuzu unutma.»

«Büyük balıkların geldiği ay», dedi yaşlı adam. «Mayista herkes balık yakalayabilir.»

«Ben artık sardalyelere gidiyorum», dedi çocuk.

Geri döndüğünde güneş batmış, yaşlı adam da iskemlede uyuyakalmıştı. Yatağın üzerindeki eskimiş asker battaniesini alıp omuzlarını örttü. İlerlemiş yaşına karşın yaşlı adamın omuzları hâlâ güçlüydü. Uyurken başı öne düştüğünden ensesi gerilmiş, kırışıklar görünmüyordu. Güneşin etkisiyle rengi solan gömleği birçok kez yamanmıştı, tıpkı yelkeni gibi. Böyle gözleri kapalıyken yüzünde yaşam belirtisi yok gibiydi. Gazete dizlerine serilmişti. Akşam yeline karşın kolunun ağırlığı altında uçamamıştı. Ayakları çıplaktı.

Çocuk bir süre uzaklaştı oradan. Döndüğünde yaşlı adam hâlâ uyuyordu.

«Uyan artık», dedi çocuk, balıkçının dizini dürterek.

Yaşlı adam gözlerini açtı. Bir an için uzun bir yoldan geldiğini sandı, sonra toparlanıp gülümsedi.

«Elindeki nedir?» diye sordu.

«Akşam yemeği», dedi çocuk.

«Ben pek aç değilim.»

«Olmaz öyle şey, yemek zorundasın. Sen ne balık yakalayabilir, ne de yiyebilirsin.»

«Yakaladığım balıkları unuttun mu ne?» dedi yaşlı adam ayağa kalkarken. Gazeteyi katladı, sonra da battaniyeyi katlamaya koyuldu.

«Battaniyeyi sırtına al», dedi çocuk. «Ben sağ oldukça karnını doyurmadan balığa çıkmayacaksın.»

«Eh, o zaman kendine iyi bak ki çok yaşayasın», dedi yaşlı adam. «Ne yiyoruz?»

«Fasulye, pilav, biraz yahni ve kızarmış muz.»

Çocuk yemekleri Terrace'dan almış, iki sefertasa koyup getirmişti. İkişer tane çatal, kaşık ve bıçağı da kâğıt peçetelere sarıp cebine koymuştu.

«Bunları kim verdi sana?»

«Martin. Terrace'ın sahibi.»

«Adama teşekkür etmeliyim.»

«Ben teşekkür ettim. Senin bir şey demen gerekmez.»

«Büyük bir balık yakaladığımda karın etlerini ona vereceğim», dedi yaşlı adam. «Martin bize daha önce de yemek göndermişti, değil mi?»

«Sanırım.»

«O zaman yalnız karın etleri yeterli değil. Daha fazla vermeliyim. Adam düşünüyor bizi.»

«İki şişe de bira yolladı.»

«Birayı teneke kutudan içmeyi yeğlerim.»

«Biliyorum, ama bunlar Hatuey birası. Şişeleri sonra geri götürmeliyim.»

«Artık yemeye başlayalım mı?»

«Ben de deminden beri bunu söylemeye çalışıyorum», dedi çocuk yavaşça. «Sen oturmadan sefertasının kapağını açıp yemeği soğutmak istemedim.»

«İşte oturdum», dedi yaşlı adam. «Ellerimi yıkadım da ondan geciktim.»

Ellerini nerede yıkadı acaba, diye düşündü çocuk. Köyün su gereksinimi iki sokak aşağıdan sağlanıyordu. Gelirken su da getirmeliydim, diye geçirdi aklından, bir kalıp sabun, bir de temiz havlu. Niye bu denli düşüncesizim? Ona başka bir gömlek, kışın giymesi için de bir ceket bulmalıyım; ayağına giyecek bir şeyler, bir de battaniye.

«Yahni çok güzel olmuş», dedi yaşlı adam.

«Beyzbolden söz edelim», dedi çocuk.

«Dediğim gibi Amerikan kümesinde Yankeeeler önde gidiyor», dedi yaşlı adam gülümseyerek.

«Ama bugün yenilmişler», dedi çocuk.

«Hiç önemli değil, büyük DiMaggio takımında olduktan sonra.»

«Takımda başka oyuncular da var.»

«Var ama DiMaggio bambaşka. Öbür kümede ise bence Brooklyn Philadelphia'dan daha iyi. Hele Dick Sisler çok büyük bir oyuncu.

«Haklısın. Topu Dick kadar uzağa atabilen oyuncu ben şimdiye dek görmedim.»

«Anımsıyor musun, bir zamanlar Terrace'a gelirdi. Onunla balığa çıkmak istiyordum, ama çekingenliğimden bir türlü öneremedim. Sonra senin önermeni istedim, ama sen de söylemeye çekindin.»

«Anımsadıkça nasıl üzülüyorum bilsen. İkimiz de konuşmayı beceremedik. Sanırım bizi kırmazdı, böylece yaşamımız boyunca unutamayacağımız bir gün geçirirdik.»

«Hele büyük DiMaggio ile balığa çıkmayı çok isterdim», dedi yaşlı adam. «Babasının balıkçı olduğu

söylenir. Kimbilir, belki o da bizim gibi yoksuldu, bu nedenle de halimizden anlardı.»

«Oysa Sisler'in babası yoksul değilmiş, daha benim yaşımdayken birinci kümede oynamış.»

«Ben senin yaşımdayken miçoluk yapardım. Yelkeni direğin iki ucu arasına gerilmiş bir gemiyle Afrika'ya gitmiştik bir keresinde. Oradan kıyıdaki aslanları görmüştüm.»

«Biliyorum, daha önce anlatmıştın.»

«Afrika'dan mı söz edelim, yoksa beyzboldan mı?»

«Beyzboldan», dedi çocuk. «Büyük John J. Mc Grow'u anlat bana.»

«Eskiden o da arada sırada Terrace'a gelirdi. Ama huysuz, kaba bir adamdı. Hele içince çok hırçınlaşırdı. At yarışlarını yakından izlerdi. Atların listesini hep cebinde taşır, telefonla konuşurken bile sık sık atlardan söz ederdi.»

«John iyi bir yönetici», dedi çocuk. «Babama kalsa yöneticilerin en iyisi.»

«Çünkü buraya en sık John gelirdi», dedi yaşlı adam. «Eğer Durocher her yıl gelseydi, baban onun en büyük yönetici olduğunu düşünecekti.»

«Peki, gerçekten iyi olan hangisi, Luque mu yoksa Mike Gonzales mi?»

«İkisi de iyi.»

«Balıkçıların en iyisi ise sensin.»

«Yok canım, ben daha iyi balıkçılar da tanıyorum.»

«Qué va (saçma),» dedi çocuk. «Birçok iyi balıkçı var, ama sen en iyisisin.»

«Beni sevindiriyorsun, sağol. Umarım bu sözle-

rin yanlışlığını kanıtlarcasına büyük bir balık çıkmaz karşıma.»

«Dediğin kadar güçlüysen büyük balık senin için sorun olmaz.»

«Aslında çok güçlü değilim», dedi yaşlı adam. «Ama usta bir balıkçıyım ve kendime güveniyorum.»

«Yarın dinç kalkmak istiyorsan şimdiden yatmalısın. Ben de boş kapları Terrace'a götürüyüm.»

«İyi geceler öyleyse. Sabahleyin seni uyandırırım.»

«Sen zaten benim çalar saatimsin», dedi çocuk.

«Yaşlıların çalar saate gereksinimleri yoktur», dedi yaşlı adam. «Neden insan yaşlanınca bu denli erken uyanır dersin? Daha uzunca bir gün yaşama isteğinden mi?»

«Bilmem ki», dedi çocuk. «Tek bildiğim çocukların daha fazla uyumaları gerektiğidir.»

«Öyleyse hemen gidip yatmalısın. Her günkü saatte uyandırırım seni», dedi yaşlı adam.

«Ustamın uyandırmasını hiç istemiyorum. Beni aşıyor.»

«Anlıyorum.»

«İyi uykular, yaşlı adam.»

Çocuk dışarı çıktı. Yemeği karanlıkta yemişlerdi. Yaşlı adam pantolonunu da karanlıkta çıkardı, gazeteyi arasına koyarak yuvarladı ve başının altına yerleştirdi. Sonra üzerine eski gazetelerin serili bulunduğu somyaya uzandı ve battaniyeye sıkıca sarınarak uyudu.

Kısa bir süre sonra derin uykudaydı ve düşünde çocukluğunda gittiği Afrika'yı görüyordu. Yüksek dağlarda, insanların gözlerini kamaştıran altın sarısı

kumsallarda geziniyor, her gece yeniden bu kıyılarda yaşıyor, dalgaların kükreyişini duyuyor, yerlilerin sandallarıyla bu dalgaları nasıl yarıklarını izliyordu. Uyurken güvertedeki üstüğü ve katran kokusunu alıyor, Afrika'yı kokliyordu.

Genellikle sabah meltemiyle uyanır, giyinip küçük dostunu uyandırmaya giderdi. Ama bu sabah yel çok erken esmeye başlamıştı. Uykuda olmakla birlikte yaşlı adam kalkmak için henüz erken olduğunu anlamıştı. Şimdi düşünde denizden yükselen adaların doruklarını, Kanarya Adaları'nın birbirinden güzel limanlarını görüyordu.

Uzun süredir fırtınalar, kadınlar, büyük olaylar, büyük balıklar, savaşımalar, güç yarışmaları. dahası karısı bile düşlerinden silinmişti. Şimdi yalnızca çocukluğunda gördüğü yerler ve kumsalda dolaşan aslanlar vardı düşlerinde. Alacakaranlıkta kedi yavru-ları gibi oynayan aslanları çok seviyordu. Yaşlı adam küçük balıkçı dostunu da çok seviyordu, ama düşün-de onu hiç görmemişti. Uyandıığında açık duran kapıdan ayı kolaylıkla görebiliyordu. Geceleri yastık olarak kullandığı pantolonunu giydi. Kulübeden dışarı çıkıp işedi ve çocuğu uyandırmaya gitti. Soğuktan titri-yordu, ama birazdan kürek çekmeye başlayınca ısı-nacağını biliyordu.

Çocuğun oturduğu evin kapısı kilitlenmemişti. Yaşlı adam yalın ayak, sessizce içeri girdi. Çocuk gi-rişteki ilk odada bir asma yataкта uyuyordu. Ayışığı odayı aydınlattığından balıkçı onu kolayca görebildi. Yatağa yaklaşarak yavaşça ayağını tuttu ve uyanana dek bırakmadı. Başıyla kalkmasını söyledi. Çocuk başucundaki iskemlede duran pantolonunu aldı ve

yatakta oturarak giydi.

Yaşlı adam kapıdan dışarı çıktı, çocuk da onu izledi. Balıkçı onun ayakta uyukladığını görünce kolunu omuzuna attı ve «Uykunu böldüm, başışla», dedi.

«Qué va», dedi çocuk. «Erkek dediğin erken kalkmalı.»

Yokuşu inerek yaşlı balıkçının kulübesine vardılar. Yol boyunca çıplak ayaklı adamlar yelken direklerini omuzlamış, alacakaranlıkta kıyıya iniyorlardı.

Kulübeye vardıklarında çocuk oltaları, kanca ile zıpkını, yaşlı balıkçı ise yelkenin sarılı olduğu direği omuzuna aldı.

«Kahve içer misin?» diye sordu çocuk.

«Şu takımları sandala koyalım da sonra içeriz.»

Sabahın bu erken saatinde yalnızca balıkçıların uğradığı bir yere girip birer kahve içtiler.

«Bu gece iyi uyuyabildin mi?» diye sordu çocuk. Artık uykusu dağılmıştı.

«Evet Manolin, iyi uyudum», diye yanıt verdi yaşlı adam. «Bugün kendime daha çok güveniyorum.»

«Ben de», dedi çocuk. «Şimdi gidip sardalyeleri ve taze yemleri alayım. Bizim teknenin takımlarını usta kendisi kıyıya indirir. Başkalarına güveni olmadığından kimsenin yardımını istemez.»

«Biz öyle değiliz», dedi yaşlı adam. «Sen daha beş yaşındayken bile sana güvenip bazı gereçleri taşıtırdım.»

«Biliyorum», dedi çocuk. «Sen bir kahve daha iç, burada bizi iyi tanırılar, saygınlığımız var. Ben birazdan dönerim.»

Dışarı çıktı, çıplak ayaklarıyla mercan taşlarının üzerinden sekerek yemlerin saklandığı buzevine doğ-

ru yürüdü.

Yaşlı adam kahvesini ağır ağır yudumladı. Gün boyunca ağzına sudan başka bir şey koymayacağını biliyordu. Teknede yemek yemekten hoşlanmadığı için uzun süredir balığa çıkarken yanına yiyecek almıyordu. Yalnızca baş tarafta bir şişe su bulunduruyordu.

Çocuk kahveye döndüğünde elinde sardalyeler ve gazeteye sarılmış iki olta yemi vardı. Çakıl taşlarının bulunduğu kum şeridinde yürüyerek tekneye ulaşılar ve iterek suya indirdiler.

«Şansın açık olsun, yaşlı adam.»

«Sağol oğlum, seninki de», dedi balıkçı. Küreklerin façunalarını iskarmoz millerine geçirdi ve limandan ayrılmak üzere kürek çekmeye başladı. Limanda denize açılan başka tekneler de vardı. Güneş henüz doğmamış ve ay tepelerin ardına inmiş olduğundan yaşlı balıkçı tekneleri göremiyor, buna karşın küreklerin suyu iterken çıkardıkları sesi duyuyordu.

Kimileyin teknelerden birinde konuşanlar oluyorsa da genellikle kürek şırıltılarından başka ses duyulmuyordu. Sandallar liman ağzından çıkınca dağılmaya başladılar. Herbiri balık bulacağını ümid ettiği yöne doğru uzaklaştı. Yaşlı adam aklına koymuştu bir kez, çok uzaklara gidecekti. Limandaki kokuları geride bırakarak, o çok sevdiği okyanus kokusuna doğru ilerliyordu. Sabahın bu erken saatinde ciğerlerini temiz havayla doldurdu. Derinliğin birden yedi yüz kulaca ulaştığı yerden geçerken Gulf yosunlarının sudaki yakamozlarını gördü. Balıkçılar bu bölgeye büyük kuyu derlerdi. Akıntının kuyunun dik duvarlarına çarpması sonucu oluşan burgaç nedeniyle

burada değişik türlerden çok sayıda balık toplanırdı. Yemlik balıklar, karidesler, daha çukur yerlerde ise yengeç sürüleri bulunurdu. Geceleyin bunlar su yüzeyine yaklaşırlar ve büyük balıklara yem olurlardı.

Güneş doğmak üzereydi. Yaşlı adam kürekleri çekerken uçan balıkların suyu yararak dışarı fırlayışlarını, uçarken kanatlarının tısladığını duyuyordu. Bu balıkları çok severdi, çünkü onlar yaşlı balıkçının okyanustaki en iyi arkadaşlarıydı. Kuşlara, özellikle de su yüzeyinde sürekli uçarak yem arayan ama bulamayan çelimsiz deniz kırlangıçlarına ise acırdı. «Çok güçlü ve saldırgan olanlar dışında kuşların yaşam koşulları bizimkinden daha güç», diye düşündü. «Okyanus bu denli kıyıcı iken neden kuşlar güçsüz yaratılmışlar, bilmem. Aslında deniz çok güzel ve sevecen, ama arada bir değişiyor ve öyle acımasız oluyor ki suya dalıp avlanmaya çalışan minicik kuşların kaçışırken attıkları çığlıklar köpüklü suların çalıltısında yitip gidiyor.

Diğer denize tutkun Kübalılar gibi yaşlı adam da denizi kadına benzetir, ondan **la mar** (Küba İspanyolcasında deniz - dişil) diye söz ederdi. Buna karşılık genç balıkçılardan kimileri onu erkeğe benzetirler, kendilerini yenmeye çalışan bir düşman ya da bir yarışmacı sayarlardı. Bu nedenle de ondan **el mar** (Deniz - eril) diye söz ederlerdi. Bunlar çoğunlukla köpekbalığı karaciğerlerinden iyi kazanç sağlayıp motor satın alan ve şamandıraları olta mantarı olarak kullanan balıkçılardı. Yaşlı adam denizi üretken ve özverili bir kadın olarak benimsemişti. Arada bir öfkelenip saldırıya geçmesini ise ay ışığına bağlıyordu. Ona göre ay bir kadını nasıl etkisi altına alırsa deni-

zi de öyle etkiliyordu.

Yaşlı adam durmadan kürek çekiyor, hep aynı hızla yol aldığından yorgunluk duymuyordu. Akıntı nedeniyle oluşan tek tük burgaçlar dışında okyanus durgundu. Gün ağarıyordu. Akıntının da yardımıyla o saatte varmayı umduğu yeri çoktan geride bırakmıştı.

Bir hafta boyunca derin kuyuların çevresinde dolanıp durdum, ama bir şey yakalayamadım, diye düşündü. Bugün orkinos sürülerinin bulunduğu bölgede avlanacağım. Belki istediğim gibi büyük bir balık bulabilirim.

Ortalık henüz aydınlanmadan yaşlı adam yem takılı oltalarını suya salmıştı. Sandal akıntı yönünde sürükleniyordu. Oltalardan biri kırk kulaç kadar derine inmişti. Bir başkası yetmiş beş kulaçta, üçüncüsü yüz, dördüncüsü ise yüz yirmi beş kulaç derinlikte mavi sulara gömülmüşlerdi. Her yem oltaya başsağı ve iğne gövdesinde kalacak biçimde yerleştirilmişti. İğnenin her çıkıntısına taze bir sardalye takılmıştı. İğneler gözlerine geçirildiğinden sardalyeler bir yarım çelenk görünümündeydiler. Böylece hiçbir balık ustaca gizlenmiş olta iğnesini göremezdi.

En dipteki iki oltaya küçük dostunun getirdiği iki taze orkinosu takmıştı. Öteki oltalara ise daha önce de kullandığı ama hâlâ diri olan yemleri takmış, taze sardalyelerle de balıklar için çekici bir görüntü sağlamıştı. Oltaların herbiri kalem kalınlığında olup, uçlarına birer tahta çubuk bağlanmıştı. Yemlerden birine bir balık dokunacak olursa çubuk suya düşecekti. Her oltanın kırkar kulaçlık iki kangal yedeği vardı. Bunlar öbür oltaların yedek kangallarına bağlanabilir, dahası gerektiğinde üç yüz kulaç uzunluğunda bir

olta elde edilebilirdi.

Yaşlı adam gözlerini sandalın kıyısına dizdiği yeşil çubuklardan ayıramıyordu. Oltaların gerekli derinlikte, dimdik durabilmeleri için ağır ağır çekiyordu kürekleri. Ortalık iyiden iyiye aydınlanmıştı, güneş doğmak üzereydi.

Güneş denizin üzerinde gözükmüce yaşlı adam kendisiyle kıyı arasında dağılmış sandalları görebildi. Bir süre sonra güneş yükseldi ve durgun suda yansıyan ışınlar balıkçının gözlerini kamaştırdı. Yaşlı adam gözlerini ışıklardan korumaya çalışarak kürek çekmeyi sürdürdü. Karanlık sulara bakıyor, denizin derinliklerine dimdik inen oltaları izliyordu. Oltaları başka hiçbir balıkçının başaramayacağı kadar düzgün tutabilirdi. Her yemi istediği düzeye indirir, kesinlikle yanılığa düşmezdi. Öteki balıkçılar oltalarını akıntıya bırakırlar, kimi zaman altmış kulaca indirdikleri yemlerini yüz kulaç derinlikte sanırlardı.

Bu denli özenle çalışmama karşın neden başarılı olamıyorum, diye söylendi. Her gün yeni bir gündür. Kim bilir, belki bugün her şey değişir. Bakarsın şansım açılır. Ama ben yine de işimi şansa bırakmamalıyım.

Güneş doğalı iki saat olmuştu. Artık doğuya baktığında gözleri pek kamaşmıyordu. Şimdi görünürde yalnızca üç tekne vardı. Onlar da yaşlı adamdan çok uzaktaydılar.

Yeni doğan güneş oldum olası gözlerimi yakmıştır, diye düşündü. Ama o zamana dek iyi görürler. Akşam güneşi daha az parlaktır, buna karşın akşam üzerleri doğruca güneşe baktığımda kesinlikle karar-mazlar. Ne var ki sabahları ışınlar yakıcı oluyor.

Tam o sırada uzun kara kanatlarını germiş bir firkateyn kuşunun başının üzerinde dönendiğini gördü. Kuş arada bir alçalıp yükseliyor, yeniden dönmeye başlıyordu.

«Bir şey görmüş olsa gerek», diye söylendi yaşlı adam.

Usul usul kuşun bulunduğu yöne doğru kürek çekmeye başladı. Oltaları gergin tutmaya çalışarak yol alıyordu. Kuşu izlemese daha ağır gidecek, suyu dalgalandırmayacaktı.

Kuş yeniden yükseldi ve havada bir çember daha çizdi. Sonra birden suya daldı. Yaşlı adam uçan balıkların suyu yarıp çıkararak su yüzeyinde umutsuzca yüzdüklerini gördü.

«Yunuslar», diye haykırdı balıkçı. «Koca yunuslar.»

Kürekleri bıraktı, başaltından küçük bir olta çıkardı. Orta boydaki iğnesine bir sardalye takıp denize saldı. Oltanın öbür ucunu da sandalın kç tarafındaki bir halkaya bağladı. Sonra bir başka oltaya da yem takıp baş taraftan suya fırlattı. Su üzerinde çalışan uzun kara kanatlı kuşu izleyerek kürek çekmeye başladı.

Kuş suya dalmak üzere alçaldı, sonra kanatlarını delice çırparak uçan balığı kovalamaya başladı. Yaşlı adam kaçan balığı izleyen iri yunusların su yüzeyine çıkan sırtlarını görebiliyordu. Uçan balık dışarı fırladığında yunuslar da suyu yararak çıkıyorlar, ama onun kadar yükselemiyorlardı. Oldukça büyük bir yunus sürüsü, diye düşündü balıkçı. Üstelik geniş bir alana yayılmışlar. Öyle ki uçan balığın kurtulma şansı yok denecek kadar az. Hele kuşun balığı yakala-

ma şansı hiç yok. Aslında uçan balık kuş için fazla büyük. Hem çok da hızlı gidiyor.

Yaşlı adam uçan balığın ve kuşun umarsız davranışlarını izliyordu. Yunuslar uzaklaştı, diye düşündü. Ne tez canlı hayvanlar. Ama belli olmaz, sürüden ayrılan bir yunus bakarsın oltama takılıverir. Hem belki aradığım büyük balık da aralarında. Buralarda bir yerde olması gerekir.

Limanın üzerinde sıradağlar gibi bulutlar kümelendi. Kıyı, ardında kurşun rengi tepeler bulunan uzun, yeşil bir şerit görünümündeydi. Denizin rengi iyice koyulaşmış, mavi neredeyse mora dönmüştü. Yaşlı adam karanlık suyun derinliklerine baktığında kıvılcıplı planktonları ve güneş ışınlarının suda oynattıklarını gördü. Oltalarını tek tek gözden geçirirken yüreği sevinçle doldu. Çünkü bu denli yoğun plankton balık belirtisiydi. Güneşin suyun içinde saçtığı ısıtılar ve liman yönünde biriken bulutlar ise o gün havanın güzel olacağını müjdeleyordu. Kuş görünürlerde değildi artık. Su yüzeyinde yalnızca güneşten solmuş sarı renkli Sargasso yosunları, bir de sandalın yakınında yüzen, gövdesinde gökkuşağının tüm renkleri bulunan bir deniz anası vardı. Arada sırada yan yatıp doğrularak neşeyle yüzerken bir köpüğü andırıyordu. Bir metre uzunluğundaki öldürücü lifleri ardından sürükleniyordu.

«**Agua mala** (kötü su),» dedi yaşlı adam, «**Seni orospu.**»

Kürelerin üzerinden usulca eğilip suya baktı ve deniz anasının lifleri arasında bir sürü küçük balık gördü. Bu balıklar ağulu liflerden etkilenmezlerdi, bağışıklık kazanmışlardı. Ama insanlar etkilenirlerdi.

Kimi zaman oltaya takılan mor renkli, yapışkan lifler yaşlı adamın el ve kollarında ağırlara neden olurdu, tıpkı zehirli meşe ya da sarmaşıklar gibi. Ama deniz anasının ağusu insanın canını birden acıtıyordu, kırbaç gibi...

Renkli köpüklere benzeyen deniz analarının görünüşü gerçekten çok güzeldi. Ama denizlerin en aldatıcı yarattığı da onlardı. Bu nedenle iri su kaplumbağalarını deniz analarını yerken izlemek yaşlı balıkçının çok hoşuna giderdi. Kaplumbağalar deniz analarını görünce önden yaklaşıp saldırırlar ve lifleriyle birlikte yerlerdi. Yaşlı adam fırtınadan sonra kıyıya vuran deniz analarının üzerine basmayı, nasırlı tabanlarıyla onları balon gibi patlatmayı da çok severdi.

Yumuşak kabuklu, güzel ve çevik yeşil kaplumbağaları, küçük, sarımsı kahverengi kaplumbağaları severdi. Çok iri ve koca kafalı kızıl kahverengi kaplumbağalara ise acırdı. Deniz analarını oburca yutuveren, sevişmeleri bile ötekilerden değişik olan bu budala hayvanları küçümserdi.

Yıllarca kaplumbağa avcılığı yapmasına karşın onlarla ilgili hiçbir boş inancı yoktu. Hepsine acırdı. Bir ton ağırlığında olanlara, boyu teknesi kadar uzun, dev kaplumbağalara bile. İnsanlar çoğunlukla bu hayvana acımazlar, nedeni yüreklerinin gövdeden ayrıldıktan sonra saatlerce çarpması olsa gerek. Benim yüreğim de ölümünden sonra çarpacaktır. Hem ellerim ve ayaklarım da onlarınki gibi, diye düşündü yaşlı adam. Güçlü olmak için bol bol yumurta yerd. Eylül ve ekim aylarındaki büyük avda başarılı olabilmek için mayıs ayı boyunca bir gün bile yumurtasını

unutmazdı.

Her gün balıkçıların takımlarını bıraktıkları kulübeye gider, büyük fıçıdaki köpekbalığı yağından bir bardak içerdi. İsteyen balıkçı o yağdan içebilirdi, ama çoğu tadından iğrenirdi. Sabahın köründe kalkıp denize açılmaktan daha kötü değil ya, diye düşünürdü. Hem insanı soğuk algınlığına karşı korur, gözler için de çok yararlıdır.

Yaşlı adam gökyüzüne bakınca kuşun yeniden dönenmeye başladığını gördü.

«Balık bulmuş olmalı,» diye söylendi. Çevrede hiç uçan balık görünmüyordu. Suda kaçışan yem balıkları bile yoktu. Birden küçük bir orkinos fırladı havaya ve başaşağı suya daldı. Güneş ışınlarının altında gümüş gibi ışıldamıştı. Orkinos suya girince bir başkası fırladı, sonra bir balık daha. Herbiri değişik bir yöne sıcıyor, suyu köpürtüyordu. Kaçan yemini kovalıyor, sonra yolunu kesip saldıracağı sırada küçük balık yön değiştirip kaçıyordu.

Bu denli hızlı kaçışmasalar belki yanlarına sokulabilirdim, diye düşündü yaşlı adam. Balıkların çırpınmasıyla su yüzeyi bembeyaz köpüklerle dolmuştu. Kuş suya dalıp çıkıyor, ürkerek sudan kaçan yem balıklarından birini yakalamaya çalışıyordu.

«Bu kuş da bilmeden bana yardım ediyor,» dedi yaşlı adam. Tam o sırada teknenin kıç tarafındaki oltanın ipi ayaklarının altında gerildi. Kürekleri bırakarak oltayı tutunca küçük bir orkinosun çırpınışlarını duydu. Oltayı sıkıca kavrayarak çekmeye başladı. Çektikçe balığın çırpınışı artıyordu. Yaşlı adam, daha sudayken balığın mavimsi sırtını ve altın sarısı karnını görebiliyordu. Balığı sudan çıkarın-

ca kış tarafa, güneşe bıraktı. Orkinosun iri gözleri yuvalarından uğramış, bakışları anlamsızdı. Can çekişirken titrek kuyruğuyla teknenin tahtalarını dövüyordu. Yaşlı adam daha çok acı çekmemesi için balığın başına vurduysa da gövdesi hâlâ titriyordu.

«Bu balık iyi yem olur,» diye söylendi. «Beş kilo kadar vardır.»

Kendi kendine konuşmaya ne zaman başladığını anımsamıyordu. Eskiden yalnız kaldığında şarkı söylerdi. Kaplumbağa avına çıktığı günlerde, gecelerin dümen nöbetinde yalnız olduğu zaman da şarkı söylerdi. Büyük bir olasılıkla Manolin yanından ayrılınca tek başına konuşmaya başlamıştı. Yine de pek emin olamıyordu. Çocukla birlikte balığa çıktıklarında gerekmedikçe konuşmazlardı. Genellikle geceleri ya da kötü bir havada fırtınaya tutulduklarında konuşurlardı. Denizde gereksiz yere konuşmamak balıkçılar arasında erdem sayılırdı. Yaşlı adam da bu geleneğe uyanlardandı. Gerçi bu günlerde düşündüklerini çoğu kez yüksek sesle söylüyordu, ama nası! Olsa yanında rahatsız olacak kimse yoktu.

«Kendi kendine konuştuğumu bilecek olsalar beni deli sanırlar,» dedi yüksek sesle. «Ben deli olmadığımı biliyorum ya, başkalarının ne dediği umrumda değil. Zenginler balığa çıkarken radyolarını da birlikte alıp beyzbol haberlerini dinleyebiliyorlar.»

Şimdi beyzbol düşünecek zaman değil, diye söylendi. Bir tek şey düşünmeliyim, o da balık. Ben bu iş için gelmişim dünyaya. Şu orkinos sürüsünün çevresinde büyük bir balık olmalı. Yakaladığım balık sürüden ayrılmıştı. Yemlerini de öyle hızlı kovalıyorlar ki. Zaten bugün su yüzündeki her şey çok hızlı

deviniyor. Balıklar hep kuzeydoğuya gidiyorlar. Yoksa bunlar havayla ilgili bilmediğim belirtiler mi?

Limana baktığında yeşil kıyı şeridini görebiliyordu. Ama kurşun rengi tepelerin karla kaplıymış izlenimini veren beyaz dorukları görünüyordu yalnızca. Bu tepelerin üzerinde ise karlı yüksek sıradağlar gibi bulutlar dizilmişti. Denizin rengi iyice koyulaşmış, güneş ışınları suda prizmalar yapıyordu. Yaşlı balıkçı bir mil derinliğindeki sulara bıraktığı oltalarını yeniden gözden geçirdi. Yükselen güneşle birlikte plankton sürüsü de yitivermişti. Mavi sularda şimdi yalnızca iri prizmaları görebiliyordu.

Orkinos; balıkçılar bu türdeki balıkların tümüne orkinos derlerdi. Yalnızca satacakları ya da başka balıklarla değiş tokuş yapaçakları zaman özel adlarını belirtirlerdi. Güneş artık iyice ısıtıyordu. Yaşlı adam kürekleri çekerken ter damlacıklarının ensesinden aşağı sırtına doğru yol yol süzüldüğünü duydu.

Oltayı ayak parmağıma dolayıp biraz uyusam iyi olur, diye düşündüyse de sonra caydı. Bugün seksen beşinci gün. Artık mutlaka bir balık yakalamalıyım.

Oltalarını gözlediği bir sırada yeşil çubuklardan biri düştü.

«Tamam», dedi balıkçı. Sandalı sarsmaya çalışarak kürekleri içeri aldı. Yeşil çubuğun bağlı bulunduğu oltayı yavaşça sağ elinin başparmağı ile işaret parmağı arasında tuttu. Ne bir ağırlık, ne de bir gerilme vardı. Balık sonra yine geldi, vurup kaçtı. Tuzak olup olmadığını anlamak istiyordu. Yaşlı adam oltaya vuranın bir kılıçbalığı olduğunu anlamıştı. Balık yüz kulaç derinlikte, oltanın ucundaki sardalyeleri yiyordu. Sardalyelerin altında bir orkinosun başına

geçirilen olta iğnesi gizlenmişti.

Yaşlı adam oltayı dikkatle sol eline aldı ve çubuktan ayırdı. Sonra oltayı parmaklarının arasından usul usul salıverdi. Balık artık oltanın gerginliğini duyamayacaktı.

Bu ayda ve kıyıda bu denli uzakta gezindiğine göre iri bir balıktır, diye düşündü. Hadi güzel balık, al şu yemi, lütfen. Bak, buz gibi sularda sardalyelerim ne denli körpe görünüyorlar. Ama sen onlardan da körpesin. Karanlıkta git, bir kez daha dolaş istersen, ama sonra buraya dön ve al artık şu yemi.

Yaşlı adam balığın oltaya önce usulca vurduğunu, sonra zorladığını duydu. Sardalyenin başını iğneden ayırmakta güçlük çekiyor, diye düşünürken balık yine uzaklaştı.

«Kaçmasana», dedi yaşlı adam yüksek sesle. «Hadi bir daha gezin de sonra gel. Bak ne güzel kokuyorlar. Önce sardalyeleri ye, ardında da orkinosu. Sakın çekinme, hepsini ye.»

Bir yandan parmakları arasında tuttuğu oltayı gözlerken bir yandan da öteki oltalara bakıyordu. Derken elindeki oltaya yine usulca vurulduğunu duydu.

«Bu kez yiyecek», dedi yaşlı adam. «Tanrım, yarıdım et de yesin artık.»

Ama dileği gerçekleşmedi ve balık yine kaçtı.

«Gitmiş olamaz», dedi yaşlı adam. «Gidemez. Şuralarda geziniyor olmalı. Belki daha önce bir oltaya takılmıştı da onu anımsadı.»

Sonra yine olta titreşince sevindi.

«İşte geldi», dedi yaşlı adam. «Şimdi yiyecek.»

Oltta kıpırdadıkça balıkçının sevinci artıyordu. Birden olta gerildi. Ucunda ummadığı kadar ağır bir

şey vardı. Belli ki balığın ağırlığıydı bu. Oltayı saldı. Yedek kangallardan biri hemen açılmıştı. Olta parmaklarının arasından hızla kayarken bile balığın şaşılması ağırlığını duyuyordu.

«Ne iri balık», dedi. «İğne ağzının kenarına takılmış olmalı.»

Sonra dönüp yutacak diye geçirdi aklından. Ama yüksek sesle söyleyince gerçekleşmeyebilir inancıyla ağzını açmadı. Karanlıkta orkinosu yemeye uğraşan balık canlandı gözünde. Yaşlı adam onun ne denli büyük olduğunu anlamıştı. Birden balığın devinimleri durdu. Sonra ağırlığı daha da arttı ve balıkçı yedek oltaları saldı.

«Bu kez iyi yakaladı», dedi. «Bırakayım da biraz karnını doyursun.»

Olta parmaklarının arasından kayarken yaşlı adam sol eliyle iki yedek kangaldaki oltaların ucunu birbirine bağladı. Artık hazırdı. Elindeki kangaldan başka kırkar kulaçlık üç yedek kangalı daha vardı.

«Biraz daha ye», dedi balıkçı.

Öyle bir ye ki iğnenin ucu ta yüreğine saplanıp öldürsün seni, diye düşündü. Yukarı çekerken sakın güçlük çıkarma. Sonra da bırak rahatça zıpkınlayayım seni, anlaştık mı? Hazır mısın?

«Hadi bakalım», diyerek iki eliyle kavradı oltayı ve iğnenin derinlere saplanmasını sağlamak için balığı birdenbire sarstı, sonra bir daha, bir daha sarstı. Ve oltayı yukarı çekmeye çalıştı. Var gücüyle çaballıyor ama başaramıyordu. Balık ağır ağır yüzerek uzaklaşıyor, sandalı da ardı sıra sürüklüyordu. Yaşlı adam onu bir parmak boyu bile yukarı alamamıştı. Oltası böyle ağır balıkları avlamak için hazırlandığından çok

sağlamdı. Oltayı sırtından geçirip sıkıca kavradı ve o denli gerdi ki suya girdiği yerden çevreye damlacıklar sıçramaya başladı. Şimdi olta tıslayarak balığı izliyordu. Yaşlı adam borda tahtasını destek olarak oltayı çekiyordu. Tekne ağır ağır kuzeybatı yönüne doğru sürükleniyordu.

Balık düzenli olarak yüzüyor, yaşlı adam ve sandalı da durgun suda onu izliyordu. Öteki oltalar hâlâ suyun içindeydi, ama yaşlı balıkçının onlarla ilgilenmesi olanaksızdı.

«Manolin benimle gelseydi ne iyi olurdu», dedi yaşlı adam. «Ben balığı çekeceğime balık beni çekiyor. Oltayı biraz daha gerebilirim, ama bakarsın koparır. İyisi mi böyle tutayım, gerektiğinde de salarım. Tanrı'ya şükür aynı düzeyde yüzüyor da dibe dalmıyor.»

Peki, ya dibe dalarsa ne yaparım? Ya dibe dalıp orada ölürse ne yapabilirim? Kuşkusuz bir yolunu bulurum.

Sırtındaki ipi biraz daha gerdi. Sandal ağır ağır kuzeybatı yönünde ilerliyordu.

Nasıl olsa ölecek, sonuna dek dayanamaz ya, diye düşündü yaşlı adam. Ama dört saat sonra balık hâlâ sandalı açıklara sürüklüyordu. Ve balıkçı sırtındaki oltayı hâlâ sıkıca kavramış geriordu.

«Öğlenleyin yakaladım», diye söylendi. «Ama henüz göremedim.»

Daha balığı yakalamadan taktığı hasır şapka alnını acıtmaya başlamıştı. Üstelik susamıştı da. Yavaşça diz çöktü. Oltayı kimildatmamaya özen göstererek baş tarafa ilerledi ve boşta kalan eliyle su şişesine ulaştı. Kapağını açıp biraz içti. Sonra bordaya dayandı.

narak bir süre dinlendi. Direğe sarılı yelkenin üzerinde oturmuş, hiçbir şey düşünmemeye, direncini yitirmemeye çalışıyordu.

Bir ara dönüp liman yönüne baktı. Ama görünürde hiçbir kara parçası yoktu. Önemsemedi. Nasıl olsa Havana'daki ışıkların yardımıyla limana girebilirim, diye düşündü. Güneşin batmasına daha iki saat var, belki o zamana dek yukarı çıkar. Belki de ay ışığında çıkacaktır. O zaman da çıkmazsa demek ki güneş doğarken su yüzüne çıkacak. Nasıl olsa güçlüyüm, dayanabilirim. Hem oltaya takılan ben değilim ki. Ama ne iri balık yakalamışım. Ağzını da sıkıca kapamış olmalı. Ah, onu bir görebilsem. Nasıl bir balıkla uğraştığımı hiç değilse bir kez görebilsem...

Yaşlı balıkçının yıldızları gözleyerek anladığı kadarıyla balık gece boyunca ne hızını ne de yönünü değiştirmişti. Güneş batınca hava soğumuştur. Yaşlı adamın kollarından, bacaklarından ve sırtından aşağı süzülen ter damlacıkları kurumuştur. Livarın üzerine örttüğü çuvalı kurusun diye gün boyunca güneşe sermişti. Güneş batınca alıp boynuna doladı. Uçlarını sırtından aşağı sarkıtarak artık omuzunu acıtmaya başlayan oltanın altına özenle yerleştirdi. Sonra baş tarafa doğru biraz eğildi. Çok rahatım, diye düşündü. Aslında rahat değildi. Yalnızca deminki kadar rahatsız değildi.

Böyle giderse ne ben ona bir şey yapabilirim, ne de o bana, diye düşündü.

Bir ara ayağa kalkıp denize işedi. Sonra yıldızlara bakarak yönünü anlamaya çalıştı. Omuzunun üzerinden geçerek denize dalan oltanın suda zikzaklar çizen yakamozlarını izledi. Şimdi sandal daha ya-

vaş yol alıyordu. Havana'nın ışıkları iyice azalmıştı. Öyle ki yaşlı adam akıntının tekneyi doğuya sürüklediğini anladı. Işıklar hepten yitince daha da doğuda olacağız, diye düşündü. Eğer balık yön değiştirmezse ışığı daha birkaç saat görebileceğim. Bugünkü beyzbol karşılaşmaları nasıl sonuçlandı acaba, diye düşündü. Ne olurdu benim de bir radyom olsaydı. Neyse şimdi bunları düşünmemeliyim. Aklımı yalnızca işime vermeliyim.

«Çocuk da benimle gelseydi ne iyi olacaktı», diye söylendi. «Hem bana yardım eder, hem de ne iri balık yakaladığımı görürdü.»

İnsanlar yaşlanınca yalnız kalmamalı, diye düşündü. Ama yalnızlık kaçınılmaz. Bozulmadan şu orkinosu yemeliyim ki güçlü olayım. Sabahleyin yemeliyim, canım istese de istemese de.

Gece boyunca iki yunus balığı sandalın çevresinde dolanıp durdular. Yaşlı adam onların sudaki devinimlerini, soluk alıp verişlerini duyuyordu. Dişi yunus iç çekerek soluk alırken erkek olan daha gürültülü soluyordu.

«Ne sevimli balık bunlar», diye söylendi. «Oynuyor, şakalaşıyor, sevişiyorlar. Bunlar da tıpkı uçan balıklar gibi dostumuz bizim.»

Birden acımaya başladı yakaladığı iri balığa. Olağanüstü bir balık, kimbilir kaç yaşında, diye düşündü. Bu denli güçlü bir balık yakalamamıştım hiç, böyle yabansı davrananı da. Bir sıçrassa ya da şöyle sertçe bir vuracak olsa sandalı batırabilir. Belki de daha önce birkaç kez yakalanmıştır ve onun için böyle savaşıması gerektiğini biliyor. Karşısındakinin yalnızca bir kişi, üstelik de yaşlı bir adam olduğunu ne-

reden bilsin. Ama ne iri balık. Hele bir de eti güzel-se sattığımda ne çok para geçer elime. Dişi olamaz. Yemi alışından, sandalı sürükleyişinden belli. Hem sonra ürkmeden, şaşırmadan savaşımlarını sürdürüyor. Yoksa bir şeyler mi tasarlıyor? Belki o da benim gibi umutsuz.

O sırada geçmiş bir olay canlandı belleğinde. Bir çift kılıçbalığından dişi olanı yakalamıştı. Erkek balık her zaman önce dişinin yemlenmesini isterdi. Oltaya takılan balık korkudan ne yapacağını şaşırmış, umarsızca bir süre çırpınmış, sonra da yorgun düşmüşü. Bu arada erkek balık dişisinin yanından ayrılmamış, oltanın çevresinde dönüp durmuştu. Yaşlı adam onun tırpan biçimindeki son derece keskin kuyruğuyla oltayı koparacağından korkmuştu. Balığı kanalamış ve rengi kararana dek başına sopayla vurmuştu. Sonra da çocuğun yardımıyla sandala çekmişti. Bu sürede erkek balık yanlarından ayrılmayıp olanları izlemişti. Daha sonra yaşlı adam zıpkını hazırlarken erkek balık dişinin sandalın neresinde olduğunu görebilmek için havaya zıplamıştı. Göğüs yüzgeçlerini açarak derinlere daldığında balıkçı yüzgeçlerindeki geniş mor çizgileri görmüştü. Ne güzel balıktı, diye düşündü yaşlı adam.

Yaşamım boyunca bir balık için o günkü kadar üzülmemiştim, diye düşündü. Çocuk da çok üzülmüşü. Özür diledikten sonra doğramıştı balığı.

«Çocuğun da burada olmasını isterdim», diye söylendi ve sırtını baş tarafın kalaslarına dayayıp yerleşti. Seçtiği yöne doğru durmadan yüzen iri balığın ağırlığını omuzunda, sırtında duyuyordu.

Ben onu aldattım, tuzağa düşürdüm, diye düşün-

dü. O da yüzeye çıkmayıp tüm aldatmacalardan, kö-tülüklerden, tuzaklardan uzak, derin ve karanlık su-larda kalmayı yeğledi. Benim tek isteğim ise tüm in-sanlardan uzaklaşıp onu bulmaktı. Öğleden beri bir-likteyiz. Enikonu bağlandık birbirimize. Hiç kimse ne bana ne de ona yardım edebilir.

Belki de balıkçılık yapmamalıydım, diye düşündü. Ama ben balıkçı olmak için doğmuşum. Gün ağarır ağarmaz orkinosu yemeyi unutmamalıyım.

Tan yeri uyanmak üzereydi ki bir balık yemler-den birini kaptı. Yaşlı adam çubuğun kırıldığını ve oltanın küpeşeyi aşarak hızla suya aktığını duydu. Karanlıkta bıçağını çıkardı. Balığın bütün ağırlığını sol omuzuna vererek arkaya eğildi ve oltayı kesti. Sonra kendine en yakın olanı da kesti. Oltaların uçlarını bir-birine bağladı. Bütün bunları tek eliyle ustalıklı yapı-yordu. Bir yandan da kangalları ayağıyla tutup oltala-rı geri yordu ki attığı düğümler sağlam olsun. Şimdi yedekte altı kangal oltası vardı. Kesmiş olduğu her oltanın ikişer kangalı, balığın takıldığı oltanın ise iki kangalı vardı ve hepsi de birbirine bağlanmıştı.

Gün ışıyınca kırk kulaçlık oltayı da kesip yedek oltalara bağlayayım, diye düşündü. Böylece iki yüz kulaçlık Catalonia malı **cordel** (Olta), kancalarım yok olacak. Nasıl olsa onların yerine yenisini alabilirim. Ama ya sıradan bir balık oltaya takılıp da balığının oltasını koparsa ne yaparım? Az önce yemi kapan balık neydi anlamadım. Ya küçük bir kılıç balığı ya da köpek balığıydı. Ondan kurtulmak zorundaydım.

«Çocuk da yanımda olsaydı», diye söylendi.

Ama yanında değil işte, tek başınasın, diye dü-şündü. İyisi mi son oltayı da kes ve yedek kangal-

lara düğümle.

Düşündüğünü yaptı. Ama karanlıkta çok güç oldu. Bir ara balık birden dibe dalınca yaşlı adamı da çekiverdi. Yüzü küpeşteye çarptı ve gözünün altı yarıldı. Kan yanağından aşağı sızmaya başladı. Çenesine ulaşmadan pıhtılaşp kurudu. Yaşlı balıkçı yine sırtını baş tarafa dayayıp yerleşti. Acıtmasını önlemek için omuzundaki oltanın yerini değiştirdi ve çuvalı yeniden ayarladı. Sonra elini suya batırarak sandalın hızını anlamaya çalıştı.

Birden dalmak da nereden geldi aklına, diye düşündü. Belki de olta sırtındaki tümsekten kayıverdi. Eminim onun sırtı benimki kadar acımıyordur. Ne denli iri olursa olsun sandalı hep böyle sürükleyemez ya. Karşıma çıkabilecek her güçlüğü şimdiden giderdim. Üstelik bir sürü yedek oltam da var, daha iyisi can sağlığı.

«Balık», dedi sevecen bir sesle, «Ölene dek direneceğim.»

Eminim, o da direnecek, diye düşündü yaşlı adam ve günün ağarmasını beklemeye koyuldu. Bu saatlerde hava iyice soğuk olurdu. Isınmak için kalaslara biraz daha sokuldu. Ben de en az onun kadar dayanabilirim, diye düşündü. Güneşin ilk ışınları ortalığı aydınlatınca omuzunu aşarak suya dalan oltayı görebildi. Sandal düzenli olarak ilerliyordu. Güneş, yaşlı adamın sağ omzu doğrultusunda yükselmeye başlamıştı.

«Demek ki kuzeye yönelmiş», dedi yaşlı adam. Yoksa akıntı bizi doğuya sürüklemiş olacaktı, diye düşündü. Akıntıya kapılsaydı sevinirdim. Yorulduğunu gösterirdi.

Güneş biraz daha yükselince yaşlı adam balığın yorulmadığını iyice anladı. Bir tek olumlu belirti vardı. O da balığın daha önce yaptığı gibi çok derinlerde yüzmemesiydi. Yaşlı adam bunu oltanın eğiminden kolayca anlamıştı. Yüzeye yaklaşması sıçrayacağına göstermezdi, ama sıçrayabilirdi de.

«Tanrım, sıçrasın artık», dedi yaşlı adam. «Yakalamak için yeterince oltam var, nasıl olsa.»

Oltayı biraz daha gerebilsem canı acır da sıçrar belki, diye düşündü. Ortalık aydınlandığına göre sıçrasa iyi olur. Böylece belkemiğinin iki yanındaki keseler havayla dolup balığın derinlerde ölmesini engeller.

Balıkçı oltayı biraz daha germeye çalıştı. Ancak olta kopacak derecede gergindi. Artık zorlamaması gerekirdi. Bir daha balığı sarsmamalıyım, diye düşündü. Çünkü her sarsış kancanın açtığı kesiği büyütecek, böylece balık sıçrarken kancadan kurtulabilecek. Her neyse güneş doğdu ya, şimdi daha iyiyim.

Oltaya sarı yosunların takıldığını gören yaşlı adam mutluydu. Karanlıkta ne denli çok yakamoz yapmışlardı bu sarı Gulf yosunları.

«Balık», dedi yaşlı adam. «Seni çok seviyorum ve sana saygı duyuyorum. Buna karşın akşam olmadan seni öldüreceğim.»

Öldüreceğimi umuyorum, diye düşündü.

Kuzeyden gelen küçük bir kuş sandala yaklaştı. Çok alçaktan uçan bir çalı bülbülüydü. Yaşlı adam kuşun çok yorgun olduğunu gördü.

Bülbül bir süre sandalın kış tarafında dinlendi. Sonra yaşlı adamın başının çevresinde birkaç kez dolandı ve oltaya kondu. Artık rahatlamıştı.

Yaşlı adam, «Kaç yaşındasın?» diye sordu kuşa. «Bu senin ilk yolculuğun mu yoksa?»

Balıkçı konuşurken kuş ona bakıyordu. Yorgunluktan oltanın üzerinde dengesini güçlükle koruyabiliyordu.

«Oltam çok gergin, tasalanma», dedi yaşı adam. Böyle durgun bir geceden sonra bu denli yorgun olmamalıydın. Ne tür kuşlarla karşılaşacağını biliyor musun?»

Atmacalarla, doğanlarla, diye düşündü. Onlar sizin için denize çıkarlar. Ama bunları kuşa anlatmadı, nasıl olsa anlamayacaktı. Hem birazdan bu yırtıcı kuşları tanıyacaktı.

«İyice dinlen, küçük kuş», dedi. «Sonra u , git ve her insan, her kuş ya da her balık gibi sen de yaşam savaşına katıl.»

Konuşmak yaşı adamı yüreklendiriyordu. Geceleyin sırtı tutulmuş, şimdi de iyice ağırmaya başlamıştı.

«İstersen benimle kal, küçük kuş», dedi. Yelken açıp meltem yardımıyla seni kıyıya götürmek isterdim. Ama yapamam,  zg n m. Çünkü yalnız değilim, bir arkadaşım var.»

Tam o sırada balık öyle bir çekti ki yaşı adam baş tarafa kapaklandı. Eğer hemen biraz olta salmasaydı denize düşecekti.

Olta sarsılınca kuş uçmuştu. Ve yaşı adam onun gittiğini bile görmemişti. Sağ eliyle oltayı dikkatle tuttu. Ve elinin kanadığını gördü.

«Canı yanmış olmalı», dedi ve balığı çekebilir umuduyla oltaya asıldı. Ama olta elindeki keşiğe dokunup acıtınca caydı.

«Artık canın yanmaya başladı, arkadaşım», dedi.
«Tanrı bilir ya, benim de canım yanıyor.»

Çevresine bakınıp kuşu aradı. Arkadaşlığından hoşlanmıştı. Ama kuş uçmuştu.

Benimle çok az kaldı, diye düşündü. Kıyıya ulaşana dek çok güçlükle karşılaşacak. Balığın birden çekip beni yaralamasına nasıl oldu da izin verdim. Aptallaşmaya mı başladım ne? Belki de küçük kuşa bakıyor, ya da onu düşünüyordum. Şimdi dikkatimi tümüyle işime vermeliyim. Biraz sonra da orkinosu yemeliyim ki gücümü yitirmeyeyim.

«Ah, çocuk da burada olsaydı, hele biraz da tuzum olsaydı», diye söylendi.

Oltanın ağırlığını sol omzuna vererek yavaşça diz çöktü. Kanayan elini okyanusta yıkadı ve bir dakika kadar suda tuttu. Kanın denizde çizdiği yolu bakışlarıyla izledi. Sandal ilerledikçe su düzenli olarak eline çarpıyordu.

«Çok yavaşladı», dedi.

Yaşlı adam elini tuzlu suda biraz daha tutmak istiyordu. Ama balığın yine çekmesinden korkuyordu. Ayağa kalktı, oltayı sıkıca koluna doladı ve elini güneşe tuttu. Elini kesen alt tarafı bir oltaydı, ama oynak yerini kesmişti. Balığın işini bitirene dek elleri çok gerekecekti. Bu nedenle şimdiden yaralanması hiç hoşuna gitmemişti.

«Artık küçük orkinosu yemeliyim», dedi eli kuruyunca. «Kancayla yanıma çeker, burada rahatça yerim.»

Yine diz çöktü, kıçaltındaki orkinosu buldu ve olta kangallarının arasından kancayla kendine doğru çekti. Olta sol omuzuna, koluna ve eline dolanmış

halde orkinosu kancadan çıkardı ve kancayı yerine koydu. Bir diziyle balığı tutup koyu kırmızı eti uzunlamasına kesmeye başladı. Kestiği dilimler kama biçimindeydi. Altı dilim kesince baş tarafın tahtaları üzerine serdi. Bıçağını pantolonuna sürerek temizledi. Sonra kılçığı kuyruğundan tutarak denize attı.

«Hepsini yiyebileceğimi sanmıyorum», dedi. Sol yanında oltanın ağırlığını duyuyordu. Ve işte sol eli kasılmıştı. Ağır oltayı sımsıkı tutan eline kızgınlıkla baktı.

«Ne biçim el bu», dedi. «Kasılmak istiyorsan kasıl, ama sana hiçbir yararı yok.»

Bir süre karanlık sulara ve oltasına baktı. Hadi, ye artık şu balığı, dedi kendi kendine. Hem elini de iyileştirir. Kaç saattir balıkla uğraşıyorsun, elinin ne suçu var. Şu orkinosu yersen daha uzun zaman dayanabilirsin.

Balıktan bir parça koparıp ağzına attı. Ağır ağır çiğnedi. Pek kötü sayılmazdı.

lyice çiğnemeliyim ki bütün suyunu, besinini alabileyim, diye düşündü. Biraz tuz, biraz da misket li-monuyla daha iyi olacaktı.

Kasılmış eline bakarak, nasılsın, diye sordu. Eli bir ölünüki gibi katılaşmıştı. «Senin için biraz daha yiyeceğim.»

lkiye böldüğü parçanın öbür yarısını da ağzına attı. lyice çiğnedikten sonra derisini denize tükürdü.

«Şimdi nasılsın? lyileşmen için biraz daha zaman gerekli.»

Bu kez büyük bir parça koydu ağzına ve çiğnedi.

«Çok kanlı bir balıkmış», diye düşündü. «lyi ki yakaladığım yunus değil de bir orkinos. Yunusun eti-

ni sevmiyorum, çok tatlı oluyor. Bunun eti ise hem tatlı değil, hem de daha besleyici.»

Becerikli olmak çok iyi bir özellik, diye düşündü. Biraz da tuzum olsaydı. Balıktan artakalan güneşte kurur mu, yoksa çürür mü, bilemiyorum. İyisi mi hepsini yiyeyim, canım da istemiyor ama. Balık şimdilik durgun ama ne yapacağı belli olmaz. Şunu hemen yiyeyim ki hazırlıklı olayım.

Eline bakarak, «Sabırlı ol», dedi. «Bunları senin için yiyorum.»

Balığın da karnını doyurmak isterdim, diye düşündü. O benim dostum. Ama öldürmek zorundayım, bunun için de güçlü olmalıyım. Daha önce kestiği kama biçimindeki dilimleri ağır ağır çiğneyerek yedi.

Sonra doğruldu, elini pantolonuna sürerek temizledi.

«Artık oltayı bırakabilirsin», dedi sol eline. «Sen iyileşene dek sağ elimle tutacağım.» Sol ayağını sol elinin bıraktığı ağır oltanın üzerine koydu ve geriye yaslandı.

«Tanrım, yardım et de elimdeki kasılma geçsin», dedi. «Çünkü balığın ne yapacağı belli değil.»

Şimdilik çok uslu, diye geçirdi aklından. Belirli bir tasarı uyguluyor, ama ne? Peki, ben ne yapmayı tasarlıyorum? Balık öyle iri ki, tasarımı onun davranışına göre yönlendirmek zorundayım. Örneğin, havaya sıçrasa öldürebilirim. Ama hep derinlerde kalıyor. Kasılmış elini pantolonuna sürerek övdu. Parmaklarını yavaşça oynatmak istedi, ama başaramadı. Belki güneş doğunca parmaklarım da açılır, diye düşündü. Belki de yediğim o kanlı orkinosu sindirince açılacaktır. Her neyse, gerektiğinde sonuç ne olursa

olsun açacağım. Ama şimdi zorla açmak istemiyorum. En iyisi kençiliklerinden açılmaları. Geceleyin sol elimi çok yordum. Oltaları kestikten sonra hep bu elimle düğüm attım.

Bakışları engin sulara daldı ve ne denli yalnız olduğunu düşündü. Sonra derin, karanlık sulardaki prizmaları gördü. Gergin oltası denize uzanmıştı. Sessizlik çevresinde dalgalanıyordu sanki. Bulutlar alize için toplanıyorlardı. Başının üzerinde bir yabanördeği sürüsü gördü. Gökyüzünde parlak bir resim görünümündeydiler. Bir ara resim parlaklığını yitirdiyse de sonra yine durulaştı. Ve yaşlı adam denizde hiç kimsenin yalnız kalamayacağını anladı.

Kıyıda uzaklaştıklarında kara parçasının gözden yitmesi kimi insanları neden korkutur, diye düşündü. Havanın ne zaman bozacağı belli olmayan aylarda korkmaları doğal. Şimdi kasırga zamanı. Ve kasırga çıkmadığı sürece bu aylar yılın en durgun aylarıdır.

Açık denizde, kasırganın yaklaşmakta olduğu günler öncesinden gökteki birtakım belirtilerden anlaşılır. Ama karadakiler, bu belirtilerin neler olduğunu bilmedikleri için göremezler, diye düşündü. Bulutlardaki değişiklik karadan da görünüyor olmalı. Neyse, şimdilik kasırga belirtisi yok.

Göğe baktı. Dondurma kümelerini andıran toparlak bulutlar dostça birbirlerine sokulmuş, henüz iyice aydınlanmamış gökyüzünde bembeyaz bir bulut yığını oluşturmuşlardı. Daha yükseklerde ise incecik tüyleri anımsatan bulutlar vardı. Bu görünüm eylül ayının özelliğiydi.

«Brisa (Küba İspanyolcasında meltem) çıktı», de-

di yaşı adam. «Hava benden yana dostum balık, senden değil.»

Elinde hâlâ kasılma vardı, ama yavaş yavaş açılmaya başlamıştı.

Kasılmalardan nefret ederim, diye geçirdi aklından. Bedenin insana ihanetidir. Bozulmuş yiyeceklerden zehirlenip başkalarının önünde kusmak ya da ishal olmak aşağılayıcı bir durum. Ama ya **cetambre** (Küba İspanyolcasında kasılma), insanı özellikle yalnızken aşağılar.

Çocuk yanımda olsaydı elimi ovardı, diye düşündü. Dirseğimden başlayıp aşağı doğru ovarak açardı kasılmayı. Neyse canım, nasıl olsa açılacak.

Birden sağ eliyle tuttuğu oltanın gerginliğinde bir değişiklik sezdi. Sonra oltanın eğimi değişti. Kasılma açılsın diye sol elini ardı ardına kalçasına vururken oltanın yavaşça yükseldiğini gördü.

«Yukarı çıkıyor,» dedi. «Hadi güzel elim, lütfen açıl artık.»

Olta düzenli olarak yükseldi. Sonra sandalın baş yönünde, okyanus yüzeyinde bir şişlik görüldü ve balık fırladı. Yükseldi, yükseldi, sonu gelmiyordu sanki. Her yanından sular akıyordu. Güneşte pırıl pırıl parlıyordu. Baş ve sırtı koyu mordu. İki yanındaki geniş çizgiler ise açık mor renkteydiler. Kılıcı beyzbol sopası kadar uzundu ve uca doğru sivriliyordu. Gövdesinin tümü sudan çıkınca bir dalgıç gibi yavaşça yeniden suya daldı. Yaşı adam tırpana benzeyen koca kuyruğun suya girdiğini gördü, olta yavaş yavaş iniyordu.

«Tekneden en az yarım metre daha uzun,» dedi yaşı adam. Balık hiç ürkmemişti. Olta hızla alçalı-

yordu. Balıkçı iki eliyle oltaya asılıyor, belirli bir dirençle balığın hızını kesmeye çalışıyordu. Başarmazsa balığın oltayı koparacağını biliyordu.

Çok büyük bir balık, onu kandırmam gerek, diye düşündü. Ne denli güçlü olduğunu, neler yapabileceğini bilmesine izin vermeyeceğim. Onun yerinde olsaydım çoktan son vermiştim bu işe. Ama Tanrı'ya şükür, bizden daha soylu ve güçlü olmalarına karşın, onları öldüren bizler kadar akıllı değiller.

Yaşlı adam yaşamı boyunca pek çok büyük balık görmüştü. Beş yüz kilodan daha ağırларın. görmüş, üstelik bunlardan iki tane de yakalamıştı, ama tek başına değil. Şimdi yalnızdı, hem de karadan çok uzakta. Ve şimdiye dek görmediği, duymadığı kadar büyük bir balıkla baş başaydı. Sol elindeki parmaklar hâlâ açılmamıştı. Bir kartalın pençeleri gibi sıkıca kenetlenmişti.

Önünde sonunda açılacak, diye düşündü. Sağ elime yardım etmek için açılmak zorunda. Burada üç kardeş var: balık ve iki elim. Böyle kasılıp kalması çok saçma. Balık yine yavaşlamış, olağan hızına dönmüştü.

Az önce neden sıçradı ki, diye düşündü yaşlı adam. Ne denli büyük olduğunu göstermek istedi belki. Böylece öğrenmiş oldum. Ben de nasıl bir adam olduğumu ona göstermek istedim. Ama o zaman kasılmış elimi de görürdü. İyisi mi beni olduğumdan daha güçlü sansın. Balığın yerinde olmak istedim. Aklıma karşılık balığın sahip olduğu her şeyin bende olmasını istedim.

Tahtaların üzerine uzandı. Ağrılarına aldırıyor-du. Balık düzenli olarak yüzüyor ve sandal karanlık

suları yarararak ağır ağır ilerliyordu. Doğudan esen yelle birlikte deniz biraz yükselmişti. Öğlenleyin yaşlı adamın sol eli iyice açılmıştı.

«Sana kötü bir haberim var balık, elim iyileşti», dedi ve omuzlarını örttüğü çuvalın üzerinden geçen oltanın yerini değiştirdi.

Şimdi rahattı. Her yanı sızlıyordu ama aldırımıyordu.

«Dindar değilim», dedi. «Ama bu balığı yakalamak için on kez Meryem Ana'ya Sesleniş, on kez de Tanrım dualarını okuyacağım. Yakalayınca da El Cobre'daki Meryem Ana'yı ziyaret edeceğim, söz veriyorum.»

Ve hemen Tanrı'ya yakarmaya başladı. Yorgunluktan olacak, arada bir unutuyordu sözleri. Sonra yeniden, ama bu kez hızlı okuyunca sözcükler kendiliğinden döküldü ağzından. Meryem Ana'ya Sesleniş'i okumak ötekinden daha kolay, diye düşündü.

«Meryem Ana, sen iyi ve hoşgörölüsün. Kutsal-sın ve senden doğan İsa da kutsaldır. Kutsal Meryem, biz günahkârların bağışlanması için dua et, şimdi ve öldüğümüz zaman. Amin.» Sonra, «Kutsal Bâkire, bu balığın ölmesi için de dua et», diye ekledi.

Şimdi kendini daha iyi hissediyordu. Ama ağrıları geçmemiş, üstelik biraz da artmıştı. Baş tarafın tahtalarına yaslandı ve sol elinin parmaklarını oynatmaya başladı.

Hızı giderek artan bir yel esmesine karşın güneş yakıyordu.

«Kıç taraftaki oltayı yeniden yemlesem iyi olur», dedi. «Balık bir gece daha kalmaya karar verirse bir

şeyler yemem gerekecek. Şişedeki su da iyice azaldı. Buralarda yunustan başka bir şey bulunacağını sanmam. Yakaladığım gibi yesem tadı pek kötü gelmez. Bir uçan balık yemeyi yeğlerdim, ama nerede? Işığım da yok ki ilgisini çekeyim. Çiğ yenince tadı çok güzeldir, üstelik kesmeye bile gerek yok. Neyse kendimi yormamalıyım. Tanrım, balığın bu denli büyük olduğunu bilmiyordum.»

«Onu öldürmek zorundayım», dedi. «İriliğine ve güzelliğine karşın öldüreceğim, bu haksızlık bile olsa.»

«İnsanın neler yapabileceğini ve nelere katlanabileceğini göstereceğim ona.»

«Yabansı yaşlı bir adam olduğumu söylemiştim çocuğa», dedi. «Şimdi bunu kanıtlamak zamanı.»

Daha önce binlerce kez kanıtlamıştı. Ama geçmiştekiler yetersizdi onun için. Her gün yeni bir gündü ve neler yapabileceğini her gün yeniden kanıtlamak istiyordu.

Balık biraz uyusa ne iyi olur, diye düşündü. Ben de uyur Afrika'daki aslanları düşlerdim. Neden o günlerden yalnızca aslanlar kaldı aklımda? Boş ver be ihtiyar, dedi kendi kendine. Tahtalara yaslanıp güzelce dinlen, hiçbir şey de düşünme. Bırak balık yorusun, sen kendini yorma.

Öğleden sonra sandal hâlâ ağır ağır ama durmadan ilerliyordu. Doğudan esen rüzgâr, balığın hızını biraz kesiyordu. Yaşlı adam sırtındaki oltanın verdiği acıyı artık daha az duyuyordu.

Akşam üzeri olta bir kez daha yükselmeye başladı, ama balık sudan çıkmadı. Yalnızca yüzeye biraz daha yaklaştı. Güneş yaşlı adamın sol koluna, omu-

zuna ve sırtına düşüyordu. Öyle ki balığın kuzeydoğuya yöneldiğini anlıyordu.

Yaşlı adam balığı gördüğü için sudaki devinimlerini gözünde canlandırabiliyordu. Mor renkli göğüs yüzgeçlerini kanat gibi germiş, koca kuyruğuyla karanlık suları yarararak yüzüyor olmalıydı. Gözleri çok iri, diye düşündü. Karanlıkta görebiliyor mu acaba? Atların gözleri daha küçük, ama karanlıkta görebilirler. Ben de bir zamanlar karanlıkta iyi görürdüm. Kuşkusuz zifiri karanlıkta değil, bir kedinin görebildiği kadar.

Güneşin etkisiyle ve parmaklarını sürekli oynatması sonucu kasılma büsbütün geçmişti. Ağrılığın bir kısmını sol eline aktardı. Oltanın verdiği acıyı azaltmak için sırt kaslarını çalıştırdı.

«Hâlâ yorulmadınsa sen çok yabansı bir hayvansın, balık,» dedi.

Çok yorgundu. Birazdan güneşin batacağını biliyordu. Başka şeyler düşünmeye çalıştı. **Gran Ligas** (Büyük küme) karşılaşmaları ne oldu acaba, diye söylendi. Dün New York Yankeeleri'yle Detroit Kaplanları oynayacaktı. İki gündür **juegos** (Oyunlar) sonuçlarını bilmiyorum. Ama büyük Dimaggio'ya güveniyorum. Topuğundaki sakatlıktan dolayı duyduğu acıya karşın çok iyi oynuyor. Zavallı DiMaggio, topuk kemiğinde iki üç milimetrelik bir çıkıntı oluşmuş. **Un espuela de hueso** (Kemik mahmuzu). Acaba bir dövüş horozunun mahmuzu kadar acı veriyor mu? Doğrusu ben böyle bir acıya katlanamam. Hele tek gözümü ya da iki gözümü yitirdikten sonra bu horozlar gibi dövüşmeyi sürdüremem. Düşünüyorum da kimileyin insan kuşların, hayvanların yanında ne denli

cüce kalıyor. Karanlık denizdeki şu balığın yerinde olmak isterdim.

«Ama köpekbalıkları gelene dek», diye söyledi. «Köpekbalıkları gelince Tanrı ikimize de yardım etsin.»

Acaba büyük DiMaggio bir balığa benim dayandığım kadar dayanabilir miydi, diye düşündü. Emînim dayanırdı, daha uzun süre bile dayanabilirdi, çünkü hem genç, hem de güçlü. Üstelik babası da balıkçıymış. Sakat topuğu çok acı verir miydi ki?

«Bilmiyorum», dedi yüksek sesle. «Benim topuğum hiç sakatlanmadığı için bilemem.»

Güneş batmıştı. Yüreklenmek için Casablanca'daki içkievinde geçen bir olayı anımsamaya çalıştı. Cienfuegos'dan bir zenciyle, limanların en güçlü adamıyla bilek güreşi yapmışlardı. Masanın üzerine tebeşirle çizilmiş bir çizgiye dirseklerini dayamış, önkolları dimdik ve elleri sıkıca birbirine kenetlenmiş durumda tam bir gün ve bir gece çabalamışlardı. Herbiri ötekinin elini masaya yatırmaya çalışıyordu. Birçok kişi bahse tutuşmuştu. Gaz lambalarının aydınlattığı odaya insanlar girip çıkıyordu. Balıkçı gözlerini zencinin eline, koluna ve yüzüne dikmişti. İlk sekiz saatten sonra her dört saatte bir, uyumaları için yargıcıları değiştiriyorlardı. İkisinin de tırnaklarının dibinden kan sızıyordu. Gözlerini birbirlerinin gözünden, elinden ve kolundan ayırmıyorlardı. Bahse tutuşanlar odaya girip duvarın dibindeki yüksek iskemlelerde bir süre oturup onları izliyor, sonra dışarı çıkıyorlardı. Duvarlar parlak maviye boyanmış tahtadan yapılmıştı. Odada bulunanların gölgesi lambaların ışığında duvara vuruyordu. Zencinin gölgesi koca-

mandı. Ve rüzgâr lambaları salladıkça duvarın üzerinde gidip geliyordu.

Eşitlik kimi zaman bozulur gibi olmuşsa da oyun gece boyunca sürmüştü. Zenciye arkadaşları rom ve sigara vermişlerdi. Zenci romu içince birden güçlenmiş ve yaşlı adamın —o zaman ona Santiago **El Campeon** (Şampiyon) derlermiş— kolunu on santimetre kadar eğmeyi başarabilmişti. Ama yaşlı adam kolunu yeniden doğrultmuştu. O zaman iyi bir insan ve büyük bir sporcu olan zenciye yenebileceğini anlamıştı. Gün doğarken bahse tutuşanlar, yenilemedikleri için karşılaşmaya son verilmesi gerektiğini öne sürerlerken yargıcılar buna karşı çıkıyorlardı. İşte o sırada yaşlı adam bütün gücünü toparlayarak zencinin kolunu zorlamış ve sonunda masaya yapıştırmıştı. Karşılaşma bir pazar sabahı başlamış ve pazartesi sabah son bulmuştu. Bahse tutuşanlar işe gidecekleri için karşılaşmaya son verilmesini istemişlerdi. Kimisi rıhtımda şeker çuvallarını gemilere yüklüyor, kimisi de Havana Kömür Şirketi'nde çalışıyordu. Yoksa hepsi de sonucun ne olacağını bilmek isterdi. Her neyse, kimse işine gitmeden yaşlı adam karşılaşmayı bitirmişti.

O günden sonra uzun süre herkes onu Şampiyon diye çağırırmıştı. Cienfuegoslu zenciyle yaptıkları bilek güreşinin karşılığını ilkbaharda oynadılar. Bahse tutuşan pek olmamıştı. Bu kez yaşlı adam kolaylıkla yenmişti. Çünkü ilk karşılaşmada zencinin özgüvenini sarsmıştı. Ondan sonra birkaç karşılaşma daha yaptı ve o kadar. İsteyince herkesi yenebileceğini anlamıştı, ama sağ eli için iyi olmayabilir, balıkçılığını etkileyebilir düşüncesiyle güreşmekten caydı. Birkaç

kez sol eliyle deneme niteliğinde yarıştı. Ama sol eli isteklerini yapmayınca yaşlı adam ona güvenmez oldu.

Güneş elimi iyice ısıttı, diye düşündü. Geceleyin çok üşümezse bir daha kasılmaz. Bakalım bu gece neler olacak?

Başının üzerinden Miami'ye giden bir uçak geçti. Uçan balıkların uçağın gölgesinden korkup kaçıştıklarını gördü.

«Bu denli çok uçan balık olduğuna göre buralar da yunus da bulunmalı», dedi. Oltaya asılarak balığı çekmeyi denedi, ama başaramadı. Sandal ağır ağır ilerlerken yaşlı adam gözden yitene dek uçağı izledi.

Uçakla gitmek çok garip bir şey olmalı, diye düşündü. O yükseklikten deniz nasıl görünür ki? Çok yüksekten uçmazlarsa balıkları bile görebilirler. İki yüz kulaç yükseklikte ağır ağır uçmak ve yukardan görmek isterdim balıkları. Kaplumbağa teknelerinde çalışırken direğin tepesine tırmanır, o yükseklikten bile birçok balık görürdüm. Yunuslar ıradan daha da yeşil görünürler. Mor beneklerini, çizgilerini görebilir, bir yunus sürüsünü yüzerken izleyebilirsin. Karanlık akıntılarda yüzen hızlı balıkların tümünün sırtı neden mordur? Neden genellikle mor çizgileri ya da mor benekleri vardır? Yunusun yeşil görünmesi doğal, çünkü gerçek rengi altın sarısı. Ama acıkıp da yem peşine düşüncü iki yanında mor çizgiler belirir, tıpkı kılıçbalığında olduğu gibi. Kızgınlıktan mı ortaya çıkar bu morluklar, yoksa hız artışından mı?

Hava kararmak üzereyken büyük bir yosun adasının yakınından geçtiler. Sargasso yosunlarından oluşan ada denizin üzerine yayılmış dalgalanırken okyanus sarı bir battaniyenin altında sevişiyordu sanki.

O sırada yaşlı adamın küçük oltasına bir yunus takıldı. İlk kez, havaya sıçradığında gördü onu. Güneşin son ışıklarında altın gibiydi ve havada kıvrılıyor, yüzgeçlerini çılginca çırpıyordu. Korkuyla bir daha, bir daha sıçradı. Yaşlı adam geriye, kış tarafa gitti, çömeldi ve sağ koluna doladığı büyük oltayı sağ eliyle tutarken, sol eliyle de yunusu çekmeye başladı. Oltayı sandala her çekişinde çıplak sol ayağıyla üstüne basıyordu, kaçmasın diye. Mor benekli, altın balık umutsuzca çırpınarak, suya dalıp çıkarak kışa gelince yaşlı adam sandaldan aşağı sarkıp aldı. Balık ağzını açıp kapatarak durmadan iğneyi ısıırıyordu. Uzun, yassı gövdesiyle, kuyruğu ve kafasıyla bir süre tekneyi dövdü. Sonra balıkçı yunusun altın sarısı başına sopayla vurdu, vurdu, balık bir kez daha çırpındı, sonra kımıldayamaz oldu.

Yaşlı adam iğneyi balıktan çıkardı, oltaya bir başka sardalye takıp denize fırlattı. Sonra ağır ağır başa döndü. Sol elini yıkadı ve pantolonuna silip kuruttu. Ağır oltayı sağ elinden soluna geçirdi ve sağ elini de yıkadı, bir yandan da büyük oltanın eğimini ve güneşin okyanusa gömülüşünü izliyordu.

«Hiç değişmedi», dedi. Ama suyun eline çarptığından balığın iyice yavaşlamış olduğunu anladı.

«Küreklerin ikisini de kış tarafa çaprazlama bağlarım, böylece geceleyin yavaşlamak zorunda kalır», dedi. «Bu gece de dayanacağa benzər, ama ben de dayanacağım.»

Yunusu daha sonra temizlemeliyim ki kanı etinde kalsın, diye düşündü. Kürekleri de o zaman bağlarım. Güneş batarken balığı tedirgin etmemeliyim. Çünkü günbatımı balıklar için güç bir saattir.

Elini havada kurutup oltayı sıkıca kavradı. Sonra tahtaya yaslanarak bir güzel yerleşti. Öne doğru çekildiğinde artık direnmiyor, böylece ağırlığın çoğunu tekneye vermiş oluyordu.

Bu işin nasıl yapılacağını öğreniyorum artık, diye düşündü. Oltaya takıldığından beri hiçbir şey yemediğini de unutmamalıyım ama. Ben bir orkinosun tümünü yedim. Yarın da yunusu yiyeceğim. Yunusa **dorado** diyordu. Belki de temizleyince birazını yerim. Yunusu yemek orkinosdan daha güç olacak, ama hiçbir iş kolay değil ki.

«Hey balık, nasılsın?» diye seslendi. «Ben iyiyim, üstelik sol elim de daha iyi. Bu gece ve yarıya yetecek kadar yiyeceğim de var. Çek bakalım sandalı.»

Aslında pek iyi değildi. Oltanın sırtına verdiği acı, acı olmanın da ötesinde, yaşlı adamı kuşkulandıran bir uyuşukluğa dönmüştü. Başımdayan daha kötü şeyler de geçti, diye düşündü. Elim çok az kesildi, öbür elimdeki kasılma ise geçti. Bacaklarım çok iyi. Üstelik yiyecek açısından da durumum ondan daha iyi.

Şimdi hava kararmıştı. Eylül ayında güneş batar batmaz karanlık bastırırdı. Baş tarafın aşınmış tahtalarına yaslanıp dinlenmeye çalıştı. İlk yıldızlar parlamaya başlamıştı. Rigel'in adını bilmiyordu, ama onu görünce birazdan tüm yıldızların doğacağını, böylece uzaktaki arkadaşlarına kavuşacağını anlıyordu.

«Balık da benim arkadaşım», dedi. «Ben böyle balık ne gördüm ne de duydum. Ama öldürmek zorundayım. Neyse ki yıldızları da öldürme zorunda değiliz.»

Düşün bir kez, ya insan her gün ayı öldürmeye

çalışsaydı. Ay kaçırdı. Ya güneşi öldürmek zorunda kalsaydı. Demek ki insanlar yine de şanslı, diye düşündü.

Sonra yiyecek hiçbir şeyi olmayan balığa acıdı. Ama bu duygu onun balığı öldürme kararını değiştirmedi. Kimbilir kaç kişinin karnını doyuracak, diye düşündü. Ama bakalım onlar bu balığı yemeye değer kişiler mi? Bu denli soylu bir balığı yemeye değer insan yoktur, eminim.

Bu işlerden anlamıyorum, diye düşündü. İyi ki güneşi, ayı ya da yıldızları öldürmek zorunda değiliz. Denizden geçinmek ve gerçek kardeşlerimizi öldürmek yeter.

Artık sandalı yavaşlatma zamanı geldi, diye düşündü. Bu işin hem yararları, hem de sakıncaları var. Kürekleri iyi bağlarsam sandal yavaşlayabilir. Ama balık çabalarsa olta salmak zorunda kalacağım, hem de epeyce olta, öyle ki balık elden gidebilir. Sandalın hafif kalması ise ikimizin de acısını uzatıyor, ama böylesi benim için daha güvenli. Çünkü balık çok hızlı ve henüz hiç hızlanmadı. Neyse bozulmadan yunusu temizleyip bir parça yemeliyim ki güçleneyim.

Şimdi bir saat daha dinlenmeli, sonra da yunusu temizlemek üzere kıça gitmeliyim. Bu arada balığın neler yaptığına, davranışlarının değişip değişmediğine de bakarım. Kürekleri bağlamak iyi numara. Ama artık kendimi korumak zamanı geldi. Balık hâlâ çok güçlü. İğne ağzının yanına takılmıştı, gördüm. Ağzını da sıkıca kapamıştı. İğnenin verdiği acı bir şey değil. Ama ya açlık ve anlayamadığı bir şeyle savaşmak, işte bu kötü. Şimdi dinlen, yaşlı adam, bırak o çalışsın.

İki saat kadar dinlendi. Ay geç doğduğu için saati anlaması olanaksızdı. Dinlendiği söylenemezdi ama eskisinden iyiydi. Balığın ağırlığını omuzlarında duyuyor ama dayanıyordu. Sonra sol elini küpeşteye dayadı ve ağırlığın bir kısmını sandala aktardı.

Oltayı bir yere bağlasam ne kolay olacaktı bu iş, diye düşündü. Ama hafif bir silkinişle koparabilir. Sarsılmaması için oltaya gövdemle destek olmalıyım. Gerektiğinde iki elimle birden salmak için her an hazır olmalıyım.

«Henüz hiç uyumadın, yaşlı adam», dedi yüksek sesle. «Yarım gün ve bir gece, sonra bir gün daha ve sen bir an uyumuş değilsin. Balık durgunlaşınca uyumak için bir yol düşünmelisin. Yoksa kafan da iyi çalışmaz.»

Şimdilik kafamın içi pırıl pırıl, diye düşündü. Son derece aydınlık. Kardeşlerim olan yıldızlar kadar aydınlık, yine de uyumalıyım. Ay ve güneş de uyurlar. Kimileyin okyanus bile uyur, yel esmediği, akıntı olmadığı zaman.

Uykuyu savsaklamamalı, diye düşündü. Sakın unutma, oltaları sağlama alıp uyumalısın. Şimdi gidip yunusu hazırla. Uyurken, balığın hızını düşürmek amacıyla kürekleri bağlamak çok sakıncalıdır.

Aslında uyumasam da olur, diye söylendi. Ama o da çok sakıncalıdır.

Oltayı sarsmamaya çalışarak, elleri ve dizlerinin üzerinde kıça doğru ilerledi. Balık belki de uyukluyordur, diye düşündü. Ama dinlenmesini istemiyorum. Ölene dek çekmeli sandalı.

Kıça varınca döndü, omuzlarından geçirdiği oltayı sol eline aldı. Sağ eliyle de bıçağını kılıfından

çıkardı. Yıldızlar parılıyordu şimdi. Yunusu iyice görebiliyordu. Bıçağını balığın başına saplayıp kıçaltından dışarı çekti. Bir ayağıyla üstüne basıp karnındaki delikten alt çenesine kadar yardı. Sonra bıçağını bıraktı ve sağ eliyle barsaklarını, solungaçlarını çıkarıp temizledi. Sonra da kaygan ve ağırlaşmış mideyi yardı. İçinde iki uçan balık vardı. Henüz taze ve diriydiler. Balıkçı yan yana uzattı onları. Barsak ve solungaçları ise denize attı. Parıltılı bir iz bırakarak suya gömüldüler. Yunus soğuktu. Rengi gri - beyaza dönmüştü. Yaşlı adam sağ ayağıyla yunusun başına basarak bir yanının derisini yüzdü. Sonra çevirdi, öbür yanını da yüzdü ve başından kuyruğuna doğru bıçakla yarmaya başladı.

Kılıcı çıkarıp denize fırlattı ve burgaç yapıp yapmadığını görmek için suya baktı. Ama yalnızca ağır ağır batarken ışıldadığını görebildi. Sonra döndü ve uçan balıkları iki yunus diliminin arasına yerleştirdi, bıçağı kılıfına sokarak usulca baş tarafa döndü. Sırtındaki oltanın ağırlığıyla iki büküm olmuş, sağ eliyle balığı taşıyordu. Baş tarafa varınca yunus dilimlerini tahtaların üstüne dizdi, uçan balıkları da onların yanına uzattı. Sonra oltayı omuzlarında yeni bir yere yerleştirip küpeşteye tutunarak yeniden sol eline aldı. Yandan aşağı sarkarak uçan balıkları suda yıkadı, bu arada suyun eline çarpışından sandalın hızını da anlamaya çalıştı. Balığın derisini yüzdüğü için eli fosforlanmış, parılıyordu. Bir süre suyun eline çarpışını izledi. Su artık daha yavaş çarpıyordu ve elini sandalın tahtalarına sürttüğünde ayrılan fosfor parçacıkları kıça doğru uzaklaşıyorlardı.

«Ya yoruldu, ya da dinleniyor», dedi yaşlı adam.

«Şimdi şu yunusu yiyeyim ve biraz uyuyup dinleneyim.»

Yıldızların altında ve giderek soğuyan gecede yunus dilimlerinden birinin yarısıyla temizlenip başı koparılmış uçan balıklardan birini yedi.

«Pişirildiğinde nefis bir balık şu yunus», dedi. «Ama çiğken yenir şey değil. Bir daha tuz ve misket limonu almadan sandala binmeyeceğim.»

Bende akıl olsaydı gün boyunca baş tarafa su döker, kuruyunca da tuz elde ederdim, diye düşündü. Ama gün batımına dek yunusu yakalamamıştım ki. Yine de tuzu hazırlamam gerekirdi. Neyse iyice çiğnedikten sonra yuttum da midem bulanmıyor.

Doğudan gelen bulutlar gökyüzünü sarıyor, tanıdığı yıldızlar birbiri ardından yitiyorlardı. Balıkçı sanki bir bulut deresinde yol alıyordu ve yel dinmişti.

«Üç, dört gün içinde hava bozacak», dedi. «Ama bu gece ve yarın bozmaz. Hazır balık durgunken uyumayı denesene, yaşlı adam.»

Sağ eliyle oltayı sıkıca kavradı, bütün ağırlığını baş tarafın tahtalarına vererek sağ eline yaslandı. Sonra omuzlarındaki oltayı biraz aşağı kaydırıp ve sol eline dolayarak gerdi.

Dolanmış olduğu sürece sağ elim oltayı bırakmaz, diye düşündü. Uykumda gevşeyip olta açılınca da sol elim beni uyandırır. Sağ elimin işi güç. Ama o alışkıdır güçlülere. Yarım saat ya da yirmi dakika bile uyusam çok iyi olur. Bütün gövdesi oltanın üstüne gelecek şekilde öne doğru uzandı, ağırlığını sağ eline verip uykuya daldı.

Bu kez düşünde sekiz, on millik bir alana yayılmış koca bir yunus sürüsü gördü, çiftleşme zaman-

larıydı, havaya sıçrıyorlar, sıçradıkları yere dönüp suya dalıyorlardı.

Sonra yatağında gördü kendini. Kuzey yeli esiyordu, üşümüştü, başını yastık yerine sağ koluna yasladığı için kolu uyuşmuştu.

Üçüncü düşünde uzayıp giden, altın rengi kumsalı gördü. Alacakaranlıkta aslanlardan ilki kıyıya indi, sonra da ötekiler. Karadan esen akşam melteminde, demir atmış geminin baş tarafında çenesini küpeşteye dayamış başka aslanların yolunu gözlüyordu, çok mutluydu.

Ay yükseleli çok olmuştu, ama yaşlı adam hâlâ uyuyor, balık ağır ağır çekiyor ve sandal bulut deresinde ilerliyordu.

Sağ yumruğunun yüzüne çarpmasıyla uyandı, olta sağ elini acıtarak boşalıyordu. Sol elinin varlığını unutmuştu sanki. Sağ eliyle oltayı durdurmaya çalıştı ama başaramadı. Sonunda sol eli oltayı yakaladı. Yaşlı adam geriye yaslandı, şimdi sırtı ve sol eli çok acıyordu. Olta sol elini kesiyor, sanki yakıyordu. Dönüp yedek oltalara baktı, hızla ama düzenli olarak açılıyorlardı. O sırada balık okyanusu yarararak fırladı ve yeniden suya daldı. Sonra bir daha fırladı, bir daha. Yedek oltaların açılmasına karşın sandal hızla ilerliyordu. Yaşlı adam oltayı neredeyse koparacak gibi geriyor, geriyordu. Balığın hızı birden artınca yaşlı adam yüzükoyun baş tarafa kapaklandı, yüzü yunus dilimine gömülmüştü, kımıldayamıyordu.

Böyle olacağını biliyordum, diye düşündü. Öyleyse katlanmalıyım.

Oltanın parasını balıktan çıkarmalıyım, diye düşündü.

Balığın sıçrayışlarını göremiyordu. Yalnızca okyanusu yarıp fırlarken ve dalarken çıkan su sesini işitiyordu. Hızla çekilen olta ellerini çok kötü kesiyordu. Böyle olacağını biliyordu. Avuçiçini ve parmaklarını kesmemesi için oltayı elinin nasırlı yerlerine getirmeye çalıştı.

Çocuk burada olsaydı oltaları ıslatırdı, diye düşündü. Ne iyi olurdu. Evet, çok iyi olurdu.

Artık olta eskisi kadar hızlı açılıyordu. Balık olmanın her santimini güçlkle elde edebiliyordu. Yaşlı adam başını kaldırdı, ezdiği balık diliminden ayırdı yanağını. Dizlerinin üzerinde doğruldu, sonra ağır ağır ayağa kalktı. Oltayı hâlâ bırakıyordu, ama gittikçe daha yavaşlatarak... Geriye doğru yürüdü, göremediği olta kangallarını ayağıyla yokladı. Çok olta vardı daha ve balık onların tümünü suya çekmek zorundaydı.

Evet, diye düşündü. Şimdiye dek en az on, on iki kez sıçradı ve sırtındaki keseleri havayla doldurdu, öyle ki benim çekemeyeceğim kadar derinlere dalıp ölemez. Birazdan çember çizmeye başlayacak, ben de işe koyulacağım. Neden acaba birden sıçradı? Açlıktan umutsuzluğa mı düştü, yoksa onu korkutan bir şey mi oldu? Belki de birden korkuya kapıldı. Ama çok güçlü ve durgun bir balıktı, üstelik yürekli ve kendinden emin görünüyordu. Garip.

«Asıl sen yürekli olup kendine güven, ihtiyar», dedi. «Gerçi onu yakaladın ama çekemiyorsun ki. Neyse birazdan dönmeye başlar.»

Yaşlı adam omuzlarından geçen oltayı sol eliyle tutarken eğildi ve sağ eliyle su çarparak yüzünü ezilmiş yunus etlerinden temizledi. Midesinin bulanma-

sından korkuyordu, kusunca gücünü yitirebilirdi. Yüzünü temizleyince sağ elini de yıkadı ve bir süre tuzlu suda tuttu. Bu arada güneşin doğmasından önceki ilk ışıkları seyretti. Doğuya yöneldi, diye düşündü. Demek ki yoruldu ve akıntıya kapıldı. Neredeyse çember çizmeye başlar, böylece benim de asıl işim başlamış olacak.

Sağ elini suda yeterince tuttuğu kanısına varınca çıkardı ve inceledi.

«Kötü sayılmaz», dedi. «Erkek için acı nedir ki...»

Sol elini de suya sokabilmek için ağırlığı sağ eline geçirdi ve oltayı taze kesiklere gelmeyecek şekilde dikkatle kavradı. Sonra elini sandalın öbür yanından aşağı sarkıttı.

«Değerli bir şey değilsin ya, yine de işe yarıyorsun», dedi yaşlı adam sol eline. «Ama bir ara yoktun ortalıkta.»

Neden iki eli de güçlü bir adam olarak doğmamışım, diye düşündü. Belki de ben yanlış davrandım, sol elimi iyi eğitmedim. Ama Tanrı bilir ya, öğrenmek için yeterince fırsat geçti eline. Bu gece çok kötü değildi, yalnızca bir kez kasıldı. Bir daha kasılacak olsa dilerim olta kesip koparır onu.

Böyle düşününce aklının başında olmadığını anladı. Yunustan bir parça daha yemeliyim, diye söylendi. Ama yiyemem, dedi kendi kendine. Kusup da güçsüz kalmaktansa akli başında olmamak yeğdir. Biliyorum yer yemez midem altüst olacak, çünkü yüzüm de içine gömüldü. Yine de bozulana dek kalsın, gerekebilir. Beslenerek güçlenmek için artık çok geç. Ne aptalsın, diye söylendi, öteki uçan balığı yesene.

Temizlenmiş balık orada duruyordu. Sol eliyle aldı, kılçıkları dikkatle çiğneyerek kuyruğuna dek yedi.

Uçan balıklar öteki balıkların hemen hepsinden daha besleyici, diye düşündü. En azından bana gereken gücü veriyor. Ben elimden geleni yaptım, artık dönmeye başlasın ki işe koyulayım.

Yaşlı adam denize açıldığından beri üçüncü kez güneş doğuyordu ve balık çember çizmeye başlamıştı.

Balığın döndüğünü anlamıştı ama oltanın eğiminden değil. Çünkü henüz çok erkendi. Yalnızca oltada biraz gevşeme sezdi ve sağ eliyle usulca çekmeye başladı. Olta her zamanki gibi gerildi, ama tam kopma noktasında gelmeye başladı. Oltayı omuzlarından kaldırdı ve ağır ağır düzenli olarak çekmeye başladı. İki elini de kullanıyor, gövdesi ve bacaklarının yardımıyla elinden geldiğince çok olta çekmeye çalışıyordu. Yaşlı bacakları ve omuzları oltayı çekerken sağa sola yaylanıyorlardı.

«Çok büyük bir çember çiziyor», dedi.

Sonra olta artık gelmez oldu. Yaşlı adam oltayı gerdi, gerdi, güneşte oltadan su sıçradığını görene dek gerdi. Derken olta yine boşalmaya başladı. Balıkçı diz çöküp istemeye istemeye oltayı karanlık sulara saldı.

«Çemberin uzak bir noktasını çiziyor olmalı», dedi. «Elimden geldiğince oltayı bırakmamalıyım. Gerginlik her seferinde çizdiği çemberi daraltacak. Belki bir saat içinde görebilirim balığı. Şimdi onu kandırmalı, sonra da öldürmeliyim.

Aradan iki saat geçti. Balık hâlâ ağır ağır dönüyordu. Yaşlı adam terden sıırıslıklam olmuş, yorgun-

luktan kemikleri sızlıyordu. Balığın çizdiği çemberler durmadan küçülüyor, balıkçı oltanın eğiminden onun giderek yüzeye yaklaştığını anlıyordu.

Bir saatten beri yaşlı adamın gözlerinin önünde kara benekler uçuşuyordu. Ter damlacıkları alnından aşağıya yol yol süzülüyor, gözlerini, gözünün üstünde ve alnındaki kesikleri yakıyordu. Kara beneklerden korkmuyordu. Oltaya bu denli asılınca olurdu böyle şeyler. Ama iki kez başı dönmüş, bayılacak gibi olmuştu, onu asıl kaygılandıran da işte buydu.

«Böyle bir balığa yenilip ölmemeliyim», dedi. «Hele şimdi, işleri tam yoluna koymuşken, Tanrım yardım et dayanayım. Söz veriyorum, yüz kez Tanrımız, yüz kez de Meryem Ana'ya Sesleniş'i okuyacağım. Ama şimdi okuyamam.»

Okudum say, diye söylendi. Sonra okuyacağım.

Tam o sırada iki eliyle asıldığı olta sarsılarak çekildi. Çok sert bir çekişti bu.

Kılıcıyla oltayı zorluyor, diye düşündü. Böyle yapacağı belliydi. Hem yapmak zorunda. Şimdi de büyük bir olasılıkla sıçrayacaktır. Ama ben şimdilik dönmelerini yeğlerim. Hava almak için sıçraması gerekir. Her sıçrayış iğnenin açtığı yarığı genişletir, böylece balık belki de iğneyi atabilir.

«Sıçrama, balık», dedi. «Lütfen sıçrama.»

Balık birkaç kez daha burnuyla oltaya vurdu ve başını her sallayışta yaşlı adam biraz daha olta salmak zorunda kaldı.

Canını daha fazla yakmamalıyım, diye düşündü. Benimki önemli değil, dayanabilirim. Ama onun acı çekmesi sakıncalı, birden kudurabilir.

Balık bir süre sonra ipe vurmaktan caydı ve ye-

niden ağır ağır dönmeye başladı. Yaşlı adam şimdi oltayı çekebiliyordu. Ama birden başı döndü. Sol eliyle deniz suyundan alıp başına çarptı. Sonra biraz daha alıp ensesini ovuşturdu.

«Neyse ki kasılma yok», dedi. «Birazdan yukarı çıkar, dayanmalısın. Dayanmak zorundasın. Bir daha bunun sözünü bile etme.»

Baş tarafa karşı diz çöktü ve bir an oltayı yeniden sırtına doladı. Balık döndüğü sürece dinleniyim, diye düşündü, çıkınca da kalkar uğraşırım.

Balığı kendi hâline bırakmak, oltaya asılmayıp baş tarafta dinlenmek yaşlı adam için karşı koyulmaz birer istek olmuştu. Ama oltanın gerginliği balığın sandala doğru geldiğini gösterince balıkçı ayağa fırladı ve oltayı çekmeye başladı.

Hiç bu denli yorulmamıştım, diye düşündü, şimdi de alize esmeye başlıyor. Balığı kıyıya götürebilmem için gerekli, çok gerekli.

«Balık uzaklaşınca biraz daha dinlenirim», dedi. «Şimdi daha iyiyim. İki, üç kez daha döndü mü yakalarım onu.»

Hasır şapkası ensesine kadar inmişti. Balığın dönerken oltayı çekmesiyle birlikte baş tarafa kapaklandı.

Şimdilik çabala bakalım, diye düşündü. Nasıl olsa yakalayacağım seni.

Deniz epeyce yükselmişti. Meltem esiyordu, eve dönebilmek için meltem gerekirdi.

«Güneybatıya yöneleceğim», dedi. «İnsan denizde yitmez.»

Balığı ilk kez üçüncü dönüşünde gördü.

Sandalın altından geçmesi öyle uzun sürdü ki

önce onu karanlık bir gölge sandı. O denli büyük olabileceğine inanamıyordu.

«Yo», dedi. «Olamaz.»

Ama gerçekten de balık çok büyüktü. Çemberi tamamlayınca sandalın otuz metre ilersinde yüzeye yaklaştı, yaşlı adam sudan çıkan kuyruğu gördü. Koca bir tırpandan daha büyüktü, lâcivert suda rengi soluk eflâtundu. Suları yararak gömüldü. Yüzeye çok yakın gittiğinden balıkçı onun koca gövdesini ve gövdesini saran mor çizgileri görebildi. Sırt yüzgeci kapalı, ama iri göğüs yüzgeçleri alabildiğine yayılmıştı.

Bu dönüşünde yaşlı adam balığın gözünü ve çevresinde dolanan gri renkli iki asalak balık gördü. Balıklar kimileyin gövdesine yapışıyorlar sonra ayrılıyorlardı. Genellikle gölgesinde yüzüyorlardı. Herbirinin uzunluğu bir metre kadardı ve hızlı yüzerlerken gövdeleri yılan balıklarınıninki gibi kıvrılıyordu.

Yaşlı adam terliyordu, ama yalnızca güneşin etkisiyle değil. Balığın her dönüşünde oltayı biraz daha topluyor ve iki dönüş sonra zıpkınlamayı tasarlıyordu.

Ama iyice yaklaşımadan olmaz, diye düşündü. Hem kafasına değil, yüreğine saplamalıyım.

«Güçlü ol, yaşlı adam», dedi.

Sonraki çemberi çizerken balığın sırtı sudan çıktı, ama sandaldan epeyce uzaktı. Daha sonraki dönüşte ise yine çok uzaktaydı, ama bu kez daha yükseğe sıçramıştı. Yaşlı adam oltayı biraz daha toplasa balığı yanına çekeceğini umuyordu.

Zıpkını çok önceden hazırlamıştı. Yuvarlak bir sepete koyduğu zıpkına bağlı ip yumağının ucunu da

baş tarafa bağlamıştı.

Balık çember çizerek yaklaşıyordu şimdi, durgun ve çok güzeldi, yalnızca koca kuyruğu oynuyordu. Yaşlı adam onu yakına çekmek için tüm gücüyle asıldı oltaya. Balık bir an yana döner gibi oldu, sonra hemen doğrulup yeni bir çember çizmeye başladı.

«Kımıldattım onu», dedi yaşlı adam. «Yerinden oynatabildim.»

Yine bayılır gibi oldu, ama olanca gücüyle balığı çekiyordu. Onu kımıldatabildim, diye düşündü. Belki bu kez başarabilirim. Çekin ellerim. Sıkı durun, bacaklarım. Dayan kafam, dayanmalısın. Bu kez çekeceğim onu.

İşler yolundaydı. Tüm gücüyle oltaya asılmış, çekmek için çabalıyordu ki balık birden yönünü değiştirdi ve sandaldan uzaklaşmaya başladı.

«Balık», dedi yaşlı adam. «Balık, sen nasıl olsa öleceksin. Beni de mi öldürmek istiyorsun?»

Bu yolla bir şey başaramayacağım, diye düşündü. Ağzı kupkuru olmuştu, konuşamıyordu, ama suya da erişemiyordu. Bu kez onu çok yakına çekmeliyim, diye düşündü. Birkaç kez daha dönecek olsa dayanamam. Dayanırsın, dedi kendi kendine. Sen dayanabilirsin, hem de sonuna dek.

Sonraki dönüşte neredeyse başarıyordu. Ama balık yine yönünü değiştirip yavaş yavaş yüzerek uzaklaştı.

Balık, beni öldürüyorsun, diye düşündü yaşlı adam. Ama hani haksız da değilsin. Şimdiye dek senden daha büyük, daha güzel, daha soğukkanlı ya da daha soylu bir şey görmedim. Hadi gel, öldür beni. Kimin kimi öldürdüğü umrumda değil.

İşte yine kafan karıştı, diye düşündü. Aklını başına devşir. Devşir de adam gibi katlanmaya çalış.

«Toparlan, kafam», dedi kendisinin bile güç işitildiği bir sesle. «Toparlan.»

Balık aynı şekilde iki kez daha döndü.

Anlamıyorum, diye düşündü yaşlı adam. Her seferinde bayılacak gibi oluyorum. Hiç anlamıyorum. Bir kez daha deneyeceğim.

Yine denedi. Tam balığı yan yatırmıştı ki kendinden geçti. Balık doğrudu ve koca kuyruğunu havada sallayarak ağır ağır uzaklaştı.

Elleri lapa gibi olmuş, gözlerinde şimşekler çakıyordu, bunlara karşın balıkçı, yine deneyeceğim, diyordu.

Bir daha denedi, ama sonuç değişmedi. Yılmadı. Yine denemeliyim, dedi. Bu kez daha başlamadan fenalaştı.

Tüm acısını, gücünden ve yaralanmış onurundan artakalanı toparlayıp balığın karşısına dikildi. Balık yan yatarak yaklaştı, burnu neredeyse sandala değecekti. Gümüş rengindeydi, üzerinde mor benekler vardı. Çok geniş ve uzundu. Sandalın yanından geçip giderken bitip tükenmeyecek gibi geldi yaşlı adama.

Oltayı yere bıraktı, ayağıyla basarak tuttu ve zıpkını elinden geldiğince yükseğe kaldırdı, sonra tüm gücüyle balığın göğüs yüzgecinin arkasına sapladı. Koca yüzgeç açılmış, yaşlı adamın göğüs düzeyine yükselmişti. Demirin battığını duydu. Daha derine gitmesi için tüm ağırlığıyla üstüne abanıp zıpkını itti.

Balık öldürücü zıpkını içinde taşımasına karşın birden canlandı. Sudan dışarı fırlayıp enini, boyunu, gücünü ve güzelliğini bir kez daha gösterdi. Bir an

havada, yaşlı adamın üstünde asılı kaldı sanki. Sonra sandalın her yanına ve balıkçının üzerine sular sıçratarak denize düştü.

Yaşlı adamın gözleri karardı, bayılacak gibi oldu. Buna karşın zıpkının ipini açıp, yaralı ellerinin arasından kayıp gitmesini sağlayabildi. Görmeye başladığında balık gümüş rengi karnı yukarda, sırtüstü yatıyordu. Zıpkının sapı balığın omuzuyla bir açı oluşturuyor ve yüreğinden akan kanla deniz kırmızıya boyanıyordu. Kan bir mil derinlikteki denizde önce birikti, sonra bulut gibi dağıldı. Balık kımıldamıyordu, dalgalara boyun eğmişti.

Yaşlı adam gözlerinin görebildiği kadar baktı balığa. Sonra zıpkının ipini baş taraftaki babaya iki kez doladı ve başını ellerinin arasına aldı.

«Kafamı toparlamalıyım,» dedi. «Yorgun, yaşlı bir adamım ben. Ama şu koca balığı, kardeş balığı öldürdüm, şimdi ise onu taşımak zorundayım.»

İlmikleri ve halatı hazırlayayım da balığı sandalın yanına bağlayayım, diye düşündü. İki kişi de olsaydık yapacağımız buydu. Balığı sandala yükleyebilsek bile sandal balığı çekemezdi. Her şeyi hazırlamalı, sonra balığı çekip iyice bağlamalı ve yelken açarak eve dönmeliyim.

Balığı çekmeye başladı. Sandalın yanına getirince solungaçlarından bir ip geçirip ağzından çıkaracak ve kafasını baş tarafa bağlayacaktı. Onu görmek istiyorum, dedi kendi kendine. Ona dokunmak, onu duymak istiyorum. Benim tüm varlığım bu balık. Ama ona dokunmak istememin nedeni bu değil. İyice derine saplamak için zıpkına ikinci kez abandığımda yüreğini duydum sanki. Neyse şimdi çek onu ve

.İmiği kuyruğuna geçir. Bir ilmik de gövdesine geçir ki sandala bağlayabilesin.

«Hadi bakalım yaşlı adam, iş başına,» dedi. Bir yudum su içti. «Savaş bitti ama daha uzun süre didinip duracaksın.»

Bir gökyüzüne, bir balığa baktı. Sonra dikkatle güneşe baktı. Öğleni geçmiş olamaz, diye düşündü. Alize çıkıyor. Oltaların işi bitik. Neyse eve varınca çocukla birlikte onarırız.

«Hadi balık, gel artık», dedi. Ama balık gelmedi. Suda sallanıp duruyordu. Yaşlı adam sandalını ona yaklaştırdı.

İşte yanıbaşındaydı. Kafasını çok yakından görmesine karşın büyüklüğüne hâlâ inanamıyordu. Zıpkının ipini babadan çözdü, balığın solungacından geçirip ağzından çıkardı, burnunun çevresine bir kez doladı, sonra öbür solungacından geçirdi, burnuna bir kez daha doladı ve ipin iki ucunu birden baş taraftaki babaya bağladı. İpi kesti ve kuyruğu ilmikle-mek üzere kıça gitti. Balığın doğal gümüşe çalan mor rengi tümüyle gümüşe dönüyordu. Gövdesindeki çizgiler kuyruğunun soluk menekşe rengini almıştı. Bir karıştan daha genişti bu çizgiler. Gözleri ise bir periskobun aynaları kadar uzaktı birbirinden.

«Onu öldürmenin başka yolu yoktu,» dedi yaşlı adam. Bir yudum su içtiğinden beri daha iyiydi. Balığın artık kaçamayacağını biliyordu, akli da başındaydı. En azından yedi yüz kilo çeker, diye düşündü. Belki daha da fazla. Kilosunu altmış sentten sat-sam üçte ikisi ne yapar?

«Kalemsiz hesaplayamam,» dedi. «Kafam karışık. Ama büyük DiMaggio burada olsa benimle övünürdü

bugün. Benim topuk kemiğim sakat değildi, ama ellerim ve sırtım çok ağrıyordu. Topuk kemiğinde oluşan çıkıntı nasıl bir şey acaba, diye düşündü. Belki bizde de vardır da farkında değiliz.

Balığı sandalın baş tarafına, kışına ve orta oturağına bağladı. Öylesine büyüktü ki, sandala bağlanmış daha büyük bir tekneyi andırıyordu. Ağız açılmasın ve rahat yol alabilsinler diye bir parça ip koparıp balığın alt çenesiyle burnunu bağladı. Sonra sereni dikti, yamalı yelkeni dikti ve kış tarafa uzanırcasına oturdu. Sandal güneybatıya yönelmişti.

Yönünü anlamak için pusulaya gereksinme duymazdı. Alizeyi ve yelkenin sürüklenişini gözlemek ona yeterdi. Oltanın ucuna bir kepçe takıp suya sarkıtsam belki yiyecek bir şeyler bulabilirim, hem ağzımı da ıslatsam iyi olur, diye düşündü. Ama kepçeyi bulamadı, üstelik sardalyeler de kokmuştu. Kancasını uzatıp sarı Gulf yosunlarından biraz aldı. Sallayınca yosunlardaki küçük karidesler sandalın içine saçıldı. Şimdi tahtaların üzerinde bir düzineden fazla karides vardı. Kum pireleri gibi sıçırıyorlardı. Yaşlı adam baş parmağı ve işaret parmağı ile karideslerin başını koparıyor, sonra kabukları ve kuyrukları ile yiyordu. Küçükçüktüler, ama balıkçı onların besleyici olduğunu biliyordu. Üstelik tatları da güzeldi.

Karidesleri yedikten sonra biraz su içti. Ağır yüküne karşın sandal iyi yol alıyordu. Yaşlı adam yekkeyi koltuğunun altına sıkıştırmıştı. Balığı görebiliyordu ve bunun düş değil, gerçek olduğunu anlaması için ellerine bakması, sırtındaki acıyı duyması yeterdi. Zıpkını saplamadan önce kendinden geçer gibi olduğu bir sırada balıkçı düş gördüğünü sanmıştı. Sonra

balık sudan çıkıp havada bir an asılı kalınca gözlerine inanamamış, güvenememişti.

Ama şimdi her şeyi çok iyi görebiliyordu. Ne balık, ne de sırtındaki ve ellerindeki ağrılar düş olabiliyordu. Ellerim kolay iyileşir, diye düşündü. İyice kanattım ki tuzlu su pişirsin yarayı. Körfezin suyu en iyi ilaçtır. Önemli olan kafamı toparlayabilmem. Ellerim görevlerini yaptılar. İyi yol alıyoruz. Ağzı kapalı, kuyruğunu yukarı aşağı sallayan bu güzel balıkla kardeş kardeş gidiyoruz. Sonra akli karıştı birden. Ben mi onu götürüyorum, yoksa o mu beni, diye düşündü. Sandalın arkasından sürüklenseydi sorun çıkmayacaktı. Sandalın içinde olsaydı yine sorun yoktu. Ama onlar yan yana gidiyorlardı. Bırak o seni götürsün, be balıkçı, dedi kendi kendine. Nasıl olsa sen ondan daha kurnazsın, hem şimdiye dek hiç kötülük yapmadı sana.

Yol alırken yaşlı adam sık sık elini tuzlu suya sokup çıkarıyordu. Beyaz bulutlar gökyüzünde kümelenebiliyorlar, öyle ki yaşlı adam meltemin gece boyunca süreceğini anlıyordu. Gerçek olduğuna inanmak için durmadan balığa bakıyordu. İlk köpekbalığının saldırısından bir saat önceydi.

Köpekbalığının gelişi rastlantı değildi kuşkusuz. Bir mil derinliğindeki sularda yayılan karanlık kan bulutundan gelmişti. Öylesine hızla yükselmişti ki mavi suları delip dışarı çıkmıştı. Suya daldı, sonra koklayarak balıkla tekneyi izlemeye başladı.

Kimileyin kokuyu yitiriyor, sonra yeniden alıp, ya da aldığını sanıp o yöne doğru hızla yüzüyordu. En hızlı yüzen balıklardan biri olan bu Mako türü köpekbalığının çenesinden başka her yanı güzeldi. Sır-

tı bir kılıçbalığınıninki gibi maviydi, karnı gümüş renğinde, derisi düzgün ve yumuşaktı. İri çeneleri dışında her yanı bir kılıçbalığını andırıyordu. Çok hızlı yüzdüğü için ağzını sımsıkı kapamıştı. Su yüzeyine çok yakın gidiyor, sırt yüzgeci suyu bir bıçak gibi yarıyordu. Kapalı dudaklarının ardında hepsi içe dönük sekiz sıra diş vardı. Bunlar çoğu köpekbalıklarında olduğu gibi piramit biçimindeki sıradan dişlerden değildi. Pençe gibi kıvrılmış insan parmaklarına benziyorlardı. Uzunlukları hemen hemen yaşlı adamın parmakları kadardı ve her iki yanları ustura gibi keskin-di. Denizdeki balıkları yemek için yaratılmıştı. O denli güçlü ve hızlıydı, öylesine iyi silahlanmıştı ki hiçbir düşmanı yoktu. Daha taze kan kokusu alınca hızını artırdı. Mavi renkli sırt yüzgeci suyu yarıyordu.

Yaşlı adam gelişini görünce onun istediğini kesinlikle yapan korkusuz bir köpekbalığı olduğunu anladı. Zıpkını hazırladı, köpekbalığının gelişini gözlerken bir yandan da ipi bağladı. Daha önce balığı bağlamak için kullandığından ip kısalmıştı.

Yaşlı adamın başı artık durulmuştu. Umudu azdı ama savaşımaya kararlıydı. Dayanabilmek çok güzel, dedi kendi kendine. Köpekbalığını izlerken büyük balığa da bir göz attı. Düş de olabilir, diye düşündü. Vurmasını engelleyemem, ama belki öldürebilirim. Sonra **dentuso** (İri dişlerinden dolayı köpekbalığına verdiği ad), diye düşündü, seni doğuran anaya ne demeli.

Köpekbalığı hızla sandalın kışına yaklaştı. Balığa vururken yaşlı adam onun ağzını açıp, kuyruğun hemen üzerindeki ete dişlerini nasıl gömdüğünü gördü. Yabansı gözleri vardı. Köpekbalığının başı su-

dan dışarı çıkmıştı, sırtı da çıkıyordu. Yaşlı adam büyük balığın etinin derisiyle birlikte koparıldığını duyabiliyordu. Zıpkını köpekbalığının başına, gözlerinin arasındaki çizgiyle burnundan yükselen çizginin kesiştiği noktaya sapladı. Aslında böyle çizgiler yoktu. Yalnızca sivri, mavi bir kafa, iri gözler, koparıp yutmakta usta çeneler vardı. Ama o nokta beynin bulunduğu yerdii. Bu nedenle balıkçı kanlı ellerindeki zıpkını tüm gücüyle oraya saplamıştı. Umutsuzca ama hınçla saplamıştı.

Köpekbalığı sarsıldı, gözlerindeki canlılık yitti. Sonra ipteki iki ilmiğe dolanarak bir daha sarsıldı. Yaşlı adam anlamıştı öldürdüğünü, ama köpekbalığı bunu kabul edemiyordu. Sonra sırtüstü döndü. Kuyruğunu vurarak bir sürat teknesi gibi suyu alt üst etti. Bembeyaz köpükler oluştu. Gövdesinin üçte ikisi su yüzeyindeydi. Sonra ip gerildi, titreşti ve koptu. Köpekbalığı kısa bir süre daha su yüzeyinde kımıldamadan kaldı. Yaşlı adam onu izliyordu ve Mako yavaş yavaş battı.

«Yirmi kilo kadar kopardı», dedi yüksek sesle. Zıpkını da, ipin tümünü de götürdü, diye düşündü. Üstelik balığı kanattığı için başka köpekbalıkları da gelecek.

Eti koparıldığından beri balığa bakmak istemiyordu. Ona yapılan saldırı kendisine yapılmış gibi geliyordu.

Ama balığıma saldıran köpekbalığını öldürdüm, diye düşündü. Üstelik gördüğüm en büyük **dentuso** idi. Tanrı bilir ya, ne büyüklerini gördüm bugüne dek.

Dayanabilmek ne güzel, diye düşündü. Ne olurdu tüm bunlar düş olsaydı. Balığı yakalamamış ve

yatağımda, tek başıma, gazetelerin üzerinde uzanıyor olsaydım.

«Ama insan yenilmek için yaratılmamıştır,» dedi. «Kişi yok edilebilir, ama yenilemez.» Balığı öldürdüğüme üzüldüğümü doğrusu, dedi kendi kendine. «İşin güç yanı asıl şimdi başlıyor. Zıpkınım bile yok.» Köpekbalığı güçlü, acımasız ve anlaklıydı, ama ben anlakça ondan üstündüm. Belki de değildim, belki yalnızca ondan daha iyi silahlıydım.

«Yorma kafanı, yaşlı adam,» dedi yüksek sesle. «İşine bak, geldiği zaman düşünürsün.»

Ama nasıl düşünmem, diye söylendi, başka düşünenecek bir şeyim yok ki. Balıklar ve beyzbol. Balığı tam beyninden vuruşumu büyük DiMaggio görse beğenir miydi acaba? Gerçi pek büyük bir iş değil, diye düşündü. Kim olsa yapabilirdi. Ama yaralı ellerim en az onun topuğundaki mahmuz kadar güçlü çıkıyordu. Yine de bilemem, çünkü şimdiye değin topuğum sağlamdı. Yalnız bir gün yüzerken ayağımı bir şey soktu, bacaklarım dizlerime kadar uyuştı, dayanılmaz bir acıydı.

«Biraz da güzel şeyler düşünsene, yaşlı adam,» dedi. «Her an eve biraz daha yaklaşıyorsun. Hem yükün de yirmi kilo azaldı.

Akıntının içlerine varınca neler olacağını çok iyi biliyordu. Ama şimdilik yapılacak bir şey yoktu.

«Nasıl yok,» dedi yaşlı adam. «Var. Küreklerden birinin sapına bıçağımı bağlayabilirim.»

Dümen yekesi koltuğunun altında, yelken halatını ayağıyla tutarak dediğini yaptı.

«Oldu işte,» dedi. «Yaşlı olmasına yine yaşıyım, ama silahsız değilim.»

Meltem esiyor, sandal yoluna devam ediyordu. Umudunu yitirmemek için balığın yalnızca baş yönüne bakıyordu.

Umutsuzluk saçma bir şey, diye düşündü. Üstelik umutsuz insan günah işlemiş sayılır. Neyse bırak şimdi günahı, sen kendi sorunlarınla uğraş. Aklının ermediği işe de karışma.

Hem aklım ermez, hem de bu tür şeylere inandığımı pek sanmıyorum. Balığı öldürmem de belki günahtı. Başkalarının ve kendi karnımı doyurmak için bile yapsam sanırım yine günah. Ama o zaman her şey günah. İyisi mi düşünme artık. İş işten geçti nasıl olsa. Hem bunu düşünmek için para alan bir sürü insan var, bırak onlar düşünsünler. Sen balıkçılık yapmak için doğdun, tıpkı büyük DiMaggio'nun babası gibi.

Ama ilgilendiği her şey hakkında düşünmek hoşuna gidiyordu. Hem ne radyosu, ne de okuyacağı bir şey vardı. Öyle ki günah konusunu düşünmeyi sürdürdü. Yalnızca karnını doyurmak, satıp karşılığında yiyecek almak için öldürmedin balığı. Balıkçı olduğun için, övünmek için öldürdün onu, öldürdükten sonra da sevdin. Hâlâ seviyorsun, bu durumda onu öldürmekle günah işlemedin. Belki de daha büyük günah işledin.

«Kafanı çok yoruyorsun, yaşlı adam», dedi yüksek sesle.

Ama **dentuso**'yu öldürmek pek hoşuna gitti, diye düşündü. O da senin gibi karnını canlı balıkla doyuruyor. Kimi köpekbalıkları gibi ne aç gözlü, ne de artıkları yer. Güzel ve soylu bir balık, üstelik korkusuz.

«Kendimi savunmak için öldürdüm onu», dedi yaşlı adam. «Hem ne biçim öldürdüm.»

Zaten her şey şu ya da bu yolla başka bir şeyi öldürüyor, diye düşündü. Örneğin balıkçılık, beni hem yaşıyor, hem de öldürüyor. Çocuk yaşıyor beni, diye düşündü. Artık kandırmayayım kendimi.

Sandalın yanından aşağı sarktı. Köpekbalığının dişlediği yerden bir parça kopardı. Iyice çiğnedi, tadı güzeldi. Sert ve suluydu, tıpkı et gibi. Yalnızca kırmızı değildi. Üstelik tel tel olmuyordu. Öyle ki yaşlı adam balığın pazarda iyi para edeceğini anlamıştı. Ama kan kokusunun suda yayılmasını nasıl önleyecekti? Balıkçı çok kötü anlar yaşayacağını biliyordu.

Meltemin hızı değişmemişti. Biraz kuzeydoğuya döndüğüne bakılırsa kesilmeyecekti. Yaşlı adam ileriye baktı, ama görünürde ne bir yelkenli, ne bir tekne, ne de bir gemi dumanı vardı. Yalnızca sandalın önünde sıçrayıp duran uçan balıklar sarı Gulf yosunları gördü. Bir tek kuş bile yoktu.

İki saat kadar kıçta dinlenmiş, güçlenmek için arada sırada balıktan kopardığı bir et parçasını ağzına atmıştı ki yaklaşmakta olan iki köpekbalığından ilkinin gördü.

«Ay», diye bağırdı. Bu çılgılığı anlatmak oldukça güç. Elin bir yanından girip öbür yanından çıkan canlı insanı nasıl bağırtırsa öyle bağırdı yaşlı adam.

«Galanos (soylu ve güzel olmayan bir köpekbalığı türü)», dedi yüksek sesle. İlkini ardından ikinci yüzgeci de görmüştü şimdi. Kahverengi, üçgen yüzgeçlerinden ve kuyruk sallayışlarından onların kürekburunlu köpekbalıkları olduğunu anlamıştı. Kokuyu alınca heyecanlanmışlardı. Açlıktan ileri gelen şaşkın-

lıkla kokuyu bir bulup bir yitiriyorlar, ama durmadan yaklaşıyorlardı.

Yaşlı adam yekeyi koltuğunun altına sıkıştırdı, yelkenin ipini gerdi. Sonra bıçak bağladığı küreği aldı. Ve ağır ağır kaldırdı, çünkü elleri söz dinlemiyordu artık. Parmaklarını gevşetmek için açıp kapadı, sonra acıyı şimdiden duysunlar, acıdan çekinmesinler diye sımsıkı kapadı. Köpekbalıklarını gözlemeye başladı. Geniş, yassı, kürek biçimindeki başlarını, uçları beyaz ve geniş göğüs yüzgeçlerini görebiliyordu. İğrenç balıklardı bunlar, pis kokulu ve açgözlüydüler, ne bulurlarsa yerlerdi. Acıkınca sandalın küreğine ya da dümenine bile saldırırlardı. Su yüzeyinde uyuyan kaplumbağalara saldırıp kollarını, bacaklarını koparanlar da bu köpekbalıklarıydı. Aç olduklarında balık kanı kokmayan insanlara bile saldırırlardı.

«Ay,» dedi yaşlı adam. «Galanos, gelin bakalım, hadi.»

Geldiler. Ama Mako'nun geldiği gibi değil. Biri sandalın altına girip gözden yitiverdi. Balığa saldırırken yaşlı adam teknenin sarsıldığını duydu. Öteki köpekbalığı sarı gözleriyle yaşlı adamı izliyordu. Sonra hızla yanaştı ve geniş ağızıyla balığın daha önce eti koparılmış olan yerine saldırdı. Beyni ile omuriliğin birleştiği noktadan geçen çizgi kahverengi kafasında iyice belirmişti. Yaşlı adam küreğin sapına bağladığı bıçağı tam o noktaya sapladı. Çekti, bu kez kediye benzeyen sarı gözlerine sapladı. Balıktan ayrılan köpekbalığı batıyor, bir yandan da kopardığı et parçasını yutmaya çalışıyordu.

Öteki köpekbalığı saldırısını sürdürdüğü için tekne hâlâ sallanıyordu. Yaşlı adam yelkenin ipini gev-

şetti. Böylece tekne yana kaydı ve köpekbalığı ortaya çıktı. Balıkçı onu görür görmez yandan aşağı sarkıp bıçağı sapladı. Etine saplamıştı. Derisi öyle kalındı ki bıçak güçlkle girmişti ve bu kez yalnız elleri değil omuzları da ağrımıştı. Köpekbalığı başı dışarda yeniden yaklaştı. Burnunu sudan çıkarıp balığa yapıştırdığı sırada yaşlı adam yassı kafasının tam ortasına sapladı bıçağı. Sonra çekti ve aynı noktaya bir daha sapladı. Ama o avını yine bırakmadı. Dişleri balığa kenetlenmişti sanki. Çektiği bıçağı bu kez de sol gözüne sapladı. Ama köpekbalığı bir türlü ayrılmıyordu.

«Yetmedi mi?» dedi yaşlı adam ve bıçağı omurga ile beyin arasına sapladı. Kolay girmişti. Balıkçı kıkırdağın yarıldığını duydu. Küreğin ucundaki bıçağı bu kez çeneleri arasına soktu açmak için ve bükte.

«Bas git, **Galano**», dedi yaşlı adam, köpekbalığı avından uzaklaşırken. «Bir mil derine git. Git de biraz önce gönderdiğim arkadaşını gör, belki de arkadaşın değil anandı.»

Yaşlı adam bıçağını temizledi ve küreği yere uzattı. Yelkenin ipini bulup gerdi. Yelken şişti ve sandal yola koyuldu.

«Balığımın dörtte birini yediler, hem de en iyi yerinden», dedi. «Bunların hepsinin düş olmasını ve seni yakalamamış olmayı çok isterdim. Olanlar için üzgünüm, balık. İşler ters gitti.» Sustu, balığa bakmak istemiyordu. Her yanından kanlar akıyordu ama çizgileri hâlâ seçiliyordu.

«Bu denli açılmamalıydım, balık,» dedi. «Hem senin için, hem de benim için iyi olmadı. Bağışla.»

şimdi bıçağı küreğe bağladığın iplere bak ba-

kalım kopmuş mu, dedi kendi kendine. Sonra da ellerinle ilgilen, çünkü yine gelecekler.

«Bıçak için bir de bilek taşı alsaydım ne iyi olurdu», dedi yaşlı adam, küreğin sapındaki ipi yoklarken. «Bir bilek taşı getirmem gerekirdi.» Daha neler getirmen gerekirdi, ama hiçbirini getirmedin, dedi kendi kendine. Getirmediklerin için yerinmenin sırası değil şimdi. Elindekilerle neler yapabilirsin, onu düşün.

«Durmadan öğüt veriyorsun», dedi. «Usandım artık.»

Yekeyi koltuğunun altına sıkıştırıp iki elini birden suya soktu. Tekne ilerliyordu.

«Şu sonuncu ne kadar kopardı, Tanrı bilir», dedi. «Neyse canım, teknenin yükü azaldı.» Balığın kuyruğa yakın parçalanmış bölümünü değil görmek, düşünmek bile istemiyordu. Biliyordu ki köpekbalığı her saldırışında koca bir et parçasını koparıp götürmüştü. Ve şimdi balık tüm köpek balıklarının izlemesi için geniş bir yol çiziyordu denizde.

Oysa insanı kış boyunca geçindirecek büyüklükte bir balıktı, diye düşündü. Neyse, boş ver. Yalnızca dinlen ve geri kalanı savunabilmek için ellerini iyileştirmeye çalış. Sudaki yoğun koku yanında ellerimdeki kan kokusu hiçbir şey değil. Üstelik fazla kanamıyorlar. Önemli sayılacak bir kesik yok. Kana sol elimi kasılmaktan korur belki.

Şimdi ne düşünebilirim? diye sordu. Hiçbir şey. Hiçbir şey düşünmeden gelecek köpekbalıklarını beklemeliyim. Bunların düş olmasını ne çok isterdim, diye düşündü. Kimbilir, bakarsın sonu iyi olur.

Daha sonra tek başına bir kürek - burunlu geldi.

Domuz gibi yaklaştı tekneye. Ağzı bir insan başı kolayca sığacak denli genişti. Yaşlı adam onun balığa vurmasını bekledi, sonra küreğe bağlı bıçağı beynine sapladı. Ama köpekbalığı birden geriye dönünce bıçak kırıldı.

Yaşlı adam dümene geçti. Suda ağır ağır batarken giderek küçülen, sonra gözden yiten köpekbalığını izlemedi. Bu görüntü yaşlı adamı hep büyülerdi, ama bu kez bakmadı bile.

«Şimdi bir tek kancam var», dedi. «Ama ne işe yarar ki. Bunun dışında iki küreğim, bir yekem, bir de kısa sopam var.»

Yendiler beni, diye düşündü. Köpekbalıklarını sopayla öldüremeyecek denli yaşlıyım. Ama küreklerim, yekem ve kısa sopam olduğu sürece savaşıcağım.

Ellerini yeniden suya soktu. Akşam çöküyordu ve yaşlı adam deniz ve gökyüzünden başka hiçbir şey göremiyordu. Yel hızını artırmıştı. Çok geçmeden kara görünür diye düşünüyordu.

«İyice yoruldun, yaşlı adam», dedi.

Bir süre hiçbir köpekbalığı gelmedi.

Güneş batmak üzereydi ki balığın suda bıraktığı geniş izden yararlanarak yaklaşan kahverengi yüzgeçler gördü. Kokuyu aramıyorlardı bile. Tekneye yönelmişler, yan yana yüzüyorlardı.

Yekeyi sıkıştırdı, yelkenin ipini gerdi ve sopayı almak üzere kışkırtına uzandı. Sopa kırık bir küreğin sapıydı ve uzunluğu yetmiş beş santim kadardı. Tutacak yerinden dolayı yalnız tek eliyle kullandığında etkili olabilirdi. Sağ eliyle sıkıca kavradı ve köpekbalıklarının gelişini izlemeye başladı. İkisi de **galano**'ydu.

Bırakayım ilki balığa saldırısın ve ete yapışsın. Sonra burnunun üzerindeki noktaya ya da doğruca tepesine vururum, diye düşündü.

İki köpekbalığı yan yana yaklaştılar. Balıkçı kendisine yakın olanın ağzını açıp dişlerini balığın gümüş renkli tarafına gömdüğünü görünce, sopasını yükseğe kaldırıp köpekbalığının geniş kafasına olanca gücüyle vurdu. Vururken derisinin lastik gibi sağlamlığını, kemiğinin ise sertliğini duymuştu. Bir kez de burnunun üzerine hızla vurdu ve köpekbalığı, balıktan ayrılp yavaş yavaş battı.

Öteki köpekbalığı bir geliyor, bir gidiyordu. Her iki yanından et parçaları sarkan ağzını açarak yenden saldırdı. Yaşlı adam sopasıyla vurunca çenesi kapandı. Sonra yine vurdu. Köpekbalığı balıkçıya baktı, dişlediği et parçasını koparıp balıktan ayrıldı. Kopardığı eti yemek üzere uzaklaşırken balıkçı sopayı bir kez daha indirdi, ama yalnızca lastiğe benzer derisine vurabilmişti.

«Hadi, **Galano**», dedi yaşlı adam. «Yine gel.»

Bu kez köpekbalığı öfkeyle saldırdı ve tam çenesini kapatırken balıkçı başına vurdu. Sopayı elinden geldiğince yukarı kaldırarak hızla indirdi. Beynin altındaki kemiği bulmuştu. Köpekbalığı bir parça daha et koparıp ağır ağır balıktan ayrılırken yaşlı adam aynı yere bir kez daha vurdu.

Balıkçı onların yeniden gelmesini bekledi ama ikisi de gözükmedi. Sonra birinin suda dönerek yüzüğünü gördü. Ötekinin yüzgecini bile göremedi.

Onları öldürebileceğimi sanmıyordum zaten, diye düşündü. Yorgun olmasam öldürürdüm. Ama ikisini de çok kötü yaraladım. Eğer iki elimle tutabileceğim

uzunlukta bir sopam olsaydı ilkini mutlaka öldürürdüm.

Balığa bakmak istemiyordu. Yarışının yok olduğunu biliyordu. Köpekbalıklarıyla savaşırken güneş de batmıştı.

«Hava kararmak üzere», dedi. «Sonra Havana'nın ışıklarını göreceğim. Doğuya fazla sürüklendiysem yeni plajlardan birinin ışıklarını görürüm.»

Çok açıkta olamam, diye düşündü. Umarım kimse beni merak etmemiştir. Yalnız çocuk üzölmüştür. Ama o bana güvenir. Yaşlı balıkçılardan çoğu merak etmişlerdir. Belki başkaları da. İyi bir kasabada yaşıyorum.

Darmadağın olduğı için artık balıkla konuşamıyordu. Sonra bir şey geldi aklına.

«Yarım - balık», dedi. «Eskiden balıktın. Çok açıldığım için özür dilerim. İkimiz de bittik. Ama bir sürü köpekbalığı öldürdük, sen ve ben, iki tane de yaraladık. Şimdiye dek kaç tane öldürmüştün, koca balık? Başındaki bu görkemli kılıcı boşuna mı taşıyordun yoksa?»

Balığı düşünmek hoşuna gidiyordu. Onun özgürce yüzerken köpekbalıklarına neler yapabileceğini düşündü. Kılıcını kesip gelecek olanlara karşı kullanısam, diye söylendi, ama ne baltası ne de bıçağı vardı.

Eğer bıçağım olsaydı kılıcını kesip küreğe bağlardım. Ne silah olurdu. Böylece seninle birlikte savaşırırdık onlara karşı. Geceleyin gelseler ne yapacaksın? Ne yapabilirsin?

«Savaşırım», dedi. «Ölene dek savaşacağım.»

Karanlık bastırmıştı. Görünürde ne bir ışık ne de bir pırıltı vardı. Yalnızca yel esiyordu. Tekne hep ay-

nı hızla ilerlediğinden, acaba öldüm mü, diye düşündü. Ellerini birbirine sürterek avuçlarını yokladı. Yo, ölmemişti. Ellerini açıp kapayarak yaşamın acısını tadabiliyordu. Sirtını kışa dayayınca da acı duydu. Hele omuzları ölmediğinin en iyi kanıtıydı.

Balığ yakalayınca dua okuyacağıma yemin etmiştim, diye anımsadı. Ama çok yorgunum. Çuvalı alıp omuzlarıma örtsem iyi olur.

Kışta uzanmış dümen kullanıyor, bir yandan da gökyüzünde belirecek bir ışıltı bekliyordu. Balığın yarısı bende, diye düşündü. Biraz şansım varsa bunu eve götürebilirim. O kadarcık şansım da olmalı artık. Yo, dedi, bu denli açılmakla şansımı kendi ellerimle azalttım.

«Aptallaşma», dedi yüksek sesle. «Uyanık ol ve yoluna devam et. Henüz şanslı sayılırsın.»

«Şans satılan bir yer varsa gidip almak isterdim», dedi.

Neyle alabilirim ki, diye sordu sonra da. Yitik bir zıpkınla mı, kırık bir bıçakla mı yoksa iki yaralı elle mi?

«Alabilirsin», dedi. «Denizde geçirdiğin seksen dört günle satın almak istedin. Hem aldın sayılır.»

Saçma şeyler düşünmemeliyim, diye söylendi. Şans değişik biçimlerde çıkar insanın karşısına. Kim tanıyabilir ki onu? Yine de ne biçimde olursa olsun, karşılığında ne isterlerse ödeyip biraz almak isterdim. Işıkları bir görebilsem, diye düşündü. Ben de çok şey istiyorum. Ama şu anda istediğim başka bir şey yok. Dümeni daha rahat kullanabilmek için iyice yerleşti. Duyduğu ağırlardan hâlâ yaşadığını anlıyordu.

Geceleyn saat on sıralarında, ışıkların kentten

yansıyan pırıltılarını gördü. Çok güçlü onları görmek, çünkü ay doğmak üzereydi ve gökyüzü aydınlanmıştı. Az sonra yel hızının artmasıyla okyanus yükseldi. Işıklar artık seçilebiliyordu. Dümeni ışıkların geldiği yöne çevirdi. Birazdan akıntıya girecekti.

Her şey bitti, diye düşündü. Yine saldıracaklar. Silahsız bir insan karanlıkta onlara nasıl karşı koyabilir?

Şimdi her yanı tutulmuştu. Gövdesindeki yaralar gecenin soğğundan ağrıyor, sızlıyordu. Umarım yine becelleşmek zorunda kalmam, diye düşündü. Yine becelleşmesem onlarla.

Ama geceyarısına doğru köpekbalıkları geldiler. Bu kez karşı koymanın yararsız olduğunu biliyordu. Sürüyle saldırmışlardı. Yaşlı adam yüzgeçlerinin su da çizdiği yolu ve balığın üzerine atladıklarında yaptıkları yakamozu görüyordu. Durmadan başlarına vuruyor, ağızlarının şapırtısını ve alttan saldırdıklarında sandalın sarsıldığını duyuyordu. Seslerin geldiği yerlere sopasını umutsuzca indirdi. Sonra bir şey sopayı yakaladı ve çekti. Sonunda sopa da gitmişti.

Yekeyi dümeden ayırdı. İki eliyle kavradı, vurmaya başladı. Köpekbalıkları birbiri ardından, kimi zaman da hep birlikte baş tarafa saldırıyorlar, balığı parçalıyorlardı. Yaşlı adam et parçalarının sudaki yakamozlarını görüyordu.

Sonunda tek başına gelen köpekbalıklarından biri balığın kafasına saldırdı. Balıkçı, her şey bitti, diye düşündü. Ve dişlerini balığın başına geçiren hayvanın tepesine yekeyi indirdi. Bir daha, bir daha indirdi. Yekenin kırıldığını duydu. Elindeki kırık parçayla vurmaya başladı. Kırıldığı için sivrildiğini biliyor, art

arda saplıyordu. Köpekbalığı yuvarlanarak uzaklaştı. Sürünün son balığıydı. Zaten yiyecek bir şey de kalmamıştı.

Yaşlı adam güç soluk alıyordu şimdi. Ağzında hoşuna gitmeyen bir tat vardı, kan tadı. Bir an korktu, ama korkacak kadar çok değildi.

Okyanusa tükürdü ve «Yiyin bunu, **galanos**. Ve bir insan öldürdüğünüzü sanın.»

Sonunda yenilmişti. Umarsızdı. Kıça giderek kalan yeke parçasını dümene taktı. Kırık yeke işini görecekti. Çuvalı omuzlarına örttü ve sandalı yola koydu.

Artık yükü kalmamış sayılırdı. Hiçbir şey düşünmüyor ve duymuyordu. Şimdi bir an önce eve varmak için elinden geldiğince ustalıkla kullanıyordu dümeni. Geceleyin köpekbalıkları iskelete saldırdılar, tıpkı masadaki artıkları yiyen insanlar gibi. Yaşlı adam aldırmadı onlara, zaten eve varmaktan başka şeye aldırdığı yoktu. Yükü olmadığı zaman teknenin ne denli güzel yol aldığını düşündü.

İyi bir tekne diye söylendi. Oldukça sağlam, daha doğrusu yekeden başka her yanı sağlam. Onu da değiştiririm.

Akıntıya girmişti. Kıyı boyunca uzanan köylerin ışıklarını görebiliyor ve nerede olduğunu biliyordu. Eve varmasına çok az kalmıştı.

Rüzgâr balıkçıların dostudur, diye düşündü. Sonra da ekledi: arada sırada. Dostlarımızın, düşmanlarımızın barındığı şu koca deniz de dostumuz. Ve yatak, diye düşündü. Yatak çok iyi dostumdur. Yenik düşünce yatak yumuşak gelir. Yenilmenin bu denli kolay olduğunu bilmezdim. Peki, seni yenen nedir, diye düşündü.

«Hiçbir şey», dedi yüksek sesle. «Yalnızca çok açıldım.»

Küçük limana girdiğinde Terrace'ın ışıkları sönmüştü. Herkes yatıyor olmalı, diye düşündü. Rüzgâr daha hızlı ve sert esiyordu. Ama liman durgundu. Kayaların altındaki çakıllı bölgeye girdi. Ona yardım edecek hiç kimse olmadığından tekneyi elinden geldiğince karaya çıkardı. Sonra da bir kayağa bağladı.

Sereni indirdi, yelkeni üzerine sarıp bağladı. Sonra da omuzlayıp yokuşu tırmanmaya başladı. Ne denli yorgun olduğunu işte o zaman anladı. Bir ara durup arkasına baktı ve sokak lambasının aydınlattığı sandalının kış tarafında balığın dimdik, koca kuyruğunu gördü. Beyaz ve çıplak belkemiğini, karanlık bir kümeyi andıran başını ve kılıcını gördü. Kılıcı ile kuyruğunun arası çırılçıplaktı.

Yeniden tırmanmaya başladı ve tepeye varınca düştü. Seren omuzunda, bir süre öylece kaldı. Kalkmaya çalıştı, ama çok güçtü. Direk omuzunda öylece oturdu ve yola bakmaya başladı. Yolun öbür yanından bir kedi geçti ve yaşlı adam onu izledi. Sonra yine yola baktı.

Direği yere bırakıp ayağa kalktı ve yeniden omuzlayıp yürümeye başladı. Kulübesine varmadan beş kez oturmak zorunda kaldı.

İçeri girince sereni duvara dayadı. Karanlıkta bir su şişesi bulup birkaç yudum içti. Sonra yatağa uzandı. Battaniyeyi omuzlarına, sırtına ve bacaklarına örttü. Gazetelerin üzerinde yüzükoyun, kolları dümdüz ve avuçları tavana bakacak şekilde uyudu.

Sabahleyin çocuk kapıyı araladığında yaşlı adam hâlâ uyuyordu. Yel öyle sert esiyordu ki o gün tek-

neler balığa çıkmayacaktı. Bu nedenle de çocuk geç saate dek uyumuş, sonra da her sabah yaptığı gibi yaşlı adamın kulübesine gelmişti. Çocuk balıkçının soluk alıp verişini dinledi, sonra ellerini gördü ve ağlamaya başladı. Usulca dışarı çıkıp kahve getirmeye gitti. Yol boyunca ağlamasını sürdürdü.

Teknenin çevresine balıkçılar toplanmış, tekneye bağlı iskelete bakıyorlardı. Aralarından biri de pantolonunun paçalarını yukarı kıvrıp suya girmiş boyunu ölçmeye çalışıyordu.

Çocuk kıyıya inmedi. Daha önce inmişti. Balıkçılardan biri onun yerine teknenin yanında bekliyordu.

«Yaşlı adam nasıl?» diye sordu biri.

«Uyuyor», dedi çocuk. Gözyaşlarını görmelerine aldırımıyordu. «Kimse rahatsız etmesin.»

«Kılıcından kuyruğuna dek tam beşbuçuk metre», dedi iskeleti ölçen adam.

«İnanırım», dedi çocuk.

Terrace'a gidip teneke kutuyla kahve istedi.

«Sıcak olsun, bol sütlü ve şekerli.»

«Başka bir şey?»

«Şimdilik yok. Uyanınca bakalım ne yiyecek.»

«Ne balık mış ama», dedi Terrace'ın sahibi. «Öyle balık görülmüş değil. Dün senin tuttuğun o iki balık da iyiydi.»

«Yerin dibine girsin benim balıklar», dedi çocuk ve yeniden ağlamaya başladı.

«Bir şey içmek ister misin?» diye sordu Terrace'ın sahibi.

«Yo», dedi çocuk. «Söyle onlara Santiago'yu rahatsız etmesinler. Şimdi dönerim.»

«Olanlara üzüldüğümü söyle ona.»

«Sağol», dedi çocuk.

Çocuk kahveyi yaşlı adamın kulübesine götürdü ve uyanana dek yanında oturdu. Balıkçı bir ara uyanır gibi olduysa da hemen derin bir uykuya daldı. Çocuk kahveyi ısıtabilmek için yolun karşısına geçip biraz ödünç odun aldı.

Sonunda yaşlı adam uyandı.

«Kalkma», dedi çocuk. Bardağa biraz kahve koyarak, «İç şunu», dedi.

Yaşlı adam alıp içti.

«Yendiler beni, Manolin», dedi. «Gerçekter, yendiler.»

«O yenmedi ki seni. Balık yenmedi.»

«Haklısın o yenmedi. Sonra gelenler yendi.»

«Senin sandala ve takımlara Pedrico göz kulak oluyor. Başını ne yapacaksın?»

«Pedrico parçalasın da balığa çıkınca kullanır.»

«Peki, ya kılıcı?»

«İstersen sen al.»

«İsterim», dedi çocuk. «Şimdi ne yapacağımızı konuşalım.»

«Beni aradılar mı?»

«Elbette. Hem kıyı korumayla hem de uçakla.»

«Okyanus çok büyük, sandal ise çok küçük, bu nedenle görmek güç», dedi yaşlı adam. Birden kendi kendine ya da denizle konuşmaktansa bir insanla konuşmanın ne denli güzel olduğunu düşündü. «Özledim seni», dedi. «Ben yokken neler yakaladın?»

«Bir tane ilk gün. Bir tane ikinci gün, iki tane de üçüncü gün.»

«Çok iyi.»

«Şimdi yine birlikte çıkarız balığa.»

«Yo, ben çok şanssızım. Artık bende şans arama.»

«Benim şansım ikimize de yeter.»

«Ailen ne der bu işe?»

«Aldırmıyorum. Dün iki tane yakaladım. Ama artık birlikte avlanacağız, çünkü senden öğreneceğim çok şey var daha.»

«İyi bir zıpkınımız olmalı ve her zaman sandalda bulunmalı. Bıçağını eski bir Ford'un yay yaprağından yapabilirsin. Sonra da Guanabacoa'da biletiriz. Çok keskin olmalı, ama çok tavlınmamalı ki kolay kırılmasın. Benimki kırıldı.

«Başka bir bıçak alırım, yayı da biletirim. Bu sert rüzgâr kaç gün sürer dersin?»

«Üç gün, belki daha fazla.»

«Ben her şeyi yoluna koyarım», dedi çocuk. «Sen ellerini iyileştirmeye bak, yaşlı adam.»

«Onları nasıl iyileştireceğimi biliyorum. Gecele-
yin garip bir şey tükürdüm, göğsümde bir şey kırılır
gibi oldu.»

«Göğsünü de iyileştir o zaman», dedi çocuk.
«Şimdi biraz uzan, ben de gidip sana temiz bir göm-
lekle yiyecek bir şeyler getireyim.»

«Ben balıktayken çıkan gazetelerden de getir»,
dedi yaşlı adam.

«Senden öğreneceğim çok şey var. Çabuk iyileş ki bana her şeyi öğretesin. Çok acı çektin mi?»

«Çok», dedi yaşlı adam.

«Gideyim de yiyecek ve gazeteleri getireyim»,
dedi çocuk. «Sen iyice dinlen. Ellerin için eczaneden ilaç da getireceğim.»

«Unutma da Pedrico'ya söyle, baş onun.»

«Unutmam.»

Çocuk dışarı çıktı. Mercan taşlarının üzerinden yürüyerek yokuşu inerken yine ağlıyordu.

O gün, öğleden sonra Terrace'da birçok gezgin oturmuştu. Suya bakan bir kadın boş bira kutularının ve barracuda leşlerinin arasında koca kuyruklu, beyaz, iri, uzun bir balık omurgası gördü. Doğu rüzgârı esiyordu. Limandaki iskelet sağa sola sallanıyordu.

«Şuradaki nedir?» diye sordu kadın, garsonlardan birine. Şimdi artık dalgalarla limandan çıkmayı bekleyen bir süprüntüden öte bir şey olmayan uzun omurgayı gösteriyordu.

«Tiburon», dedi garson. «Köpekbalığı», diyerek açıklamaya çalıştı.

«Köpekbalıklarının bu denli güzel ve biçimli kuyrukları olduğunu bilmezdim.»

«Ben de», dedi erkek arkadaşı.

Yaşlı adam yokuşun bitimindeki kulübesinde uyuyordu. Yüzükoyun yatmıştı ve çocuk hâlâ yanında oturmuş, onu izliyordu. Yaşlı adam düşünce aslanları görüyordu.

HEMINGWAY

YAŞLI ADAM VE DENİZ

Hemingway'ın tüm dünyada en çok yankı uyandıran yapıtlarından biridir YAŞLI ADAM VE DENİZ. Dev bir balığı yakalamak için dişiyle tırnağıyla çabalayan ve avını elinden almak isteyen köpekbalıklarıyla amansız bir kavgaya tutuşan yaşlı balıkçının buruk serüvenini sarsıcı bir gerçekçilik ve yalın bir şiirsellikte dile getiriyor Hemingway.

İnsanla doğanın savaşını destansı boyutlara ulaştıran dev bir başyapıt...